

MILLIY TIKLANISH

30 (514) • 2018 йил 1 август, чоршанба • Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг ижтимоий-сиёсий газетаси

ЎзМТДП — www.mt.uz Тахририят — www.milliytiklanish.uz

2008 йил 30 октябрдан чиқа бошлаган

АГРАР ИСЛОҲОТЛАР НАТИЖАСИ ФАРОВОНЛИК ОШИШИ ВА НАРХ-НАВО БАРҚАРОРЛИГИДА АКС ЭТИШИ КЕРАК

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 31 июль куни ғўза ривожини жадаллаштириш, галла ўрмидан бўшаган майдонларга такрорий экинлар экиш, аҳоли томорқасидан самарали фойдаланиш ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини экспорт қилиш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

Маълумки, жорий йил 4 июль куни бўлиб ўтган видеоселектор йиғилишида 5 июлдан 5 сентябрга қадар "Ҳосилга-ҳосил қўшиш долзарб икки ойлиги" эълон қилинган эди. Йиғилишда шу борада амалга оширилган ишлар атрофлича таҳлил қилинди.

Ўтган вақт мобайнида ғўза ривожининг кечикиши бартараф этилмагани, ғўза ривожига ҳали ҳам 8-10, баъзи жойларда 12-15 кунга орқада қолаётгани таъкидланди. Ўтган йилнинг шу даврида бир туп ғўзада ўртача 5-7 кўсак шакланган бўлса, бугун 3-5 тадан ошмайди.

Бундай ҳолат юзга келишининг асосий сабаби июнь-июль ойларида жойлардаги ҳокимлар, секторлар раҳбарлари, айниқса, фермерлар галла ўрми-йиғими ва такрорий экин экишни баҳона қилиб, ғўза парваришини ўз ҳолига ташлаб қўйганида, деди давлатимиз раҳбари. Ғўзани чанқатмай, қатор ораларига ишлов бериш ва сувдан самарали фойдаланиш ишлари ҳам кўнгилдагидек ташкил этилмаган. Ўрганишлар шунинг кўрсаткичи аксарият далаalarda на культиватор, на сувчи ва на бирор ишчи кўринмайди. Ҳатто айрим туманларда пахта ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Кўплаб майдонларда ғўза чанқаб ётибди, бу эса ҳосил йўқотилишига олиб келмоқда.

Республика ишчи гуруҳлари маълумотига кўра, ғўза қатор ораларини культивация қилиш ишлари мутлақо талабга жавоб бермайди. Қатор туманларда тракторлар бошқа ишларга жалб қилингани оқибатида культивация кечикиб, ғўза қатор оралари ёрилиш даражасига келган. "Механизаторлар уйлари"да шароит йўқлиги,

"отряд" ва "наряд" тизими ишлагани оқибатида культиваторларнинг 45-50 фоизидан етарлича фойдаланилмапти.

Қишлоқ хўжалигидаги вазифаларни бажаришда камчиликларга йўл қўйгани учун Зарбдор, Ғузор, Бағдод ва Ўйчи туманлари тўртала сектор раҳбарларини лавозимидан озод қилиш бўйича топшириқ берилди.

Пахта майдонларида агротехник тадбирларни ўз вақтида ва сифатли ўтказиш, ғўзани чанқатмай, қатор ораларига ишлов бериш, культиваторлардан самарали фойдаланиш зарурлиги қайд этилди.

Бу йил ноқулай об-ҳаво туфайли ғўза зараркунандаси ва ҳашаротлар кўпайди. Олимларнинг аниқлашича, кўсак қурти капалагининг қишлоқдан соғлом чиқиш даражаси 76 фоизни ташкил этаётти. Бу охириги йиллардаги энг юқори кўрсаткичдир. Аслида, бу рақамнинг 50 фоизга етиши фавқулодда ҳолат сифатида баҳоланади. Бу йил эса ҳашарот 1,5 баробар кўп. Бу муаммо ҳар бир масъул раҳбардан тизимли назоратни йўлга қўйиш, айниқса, фермерлардан шахсий масъулиятни кучайтиришни талаб этади.

Соҳа олимлари бу йил 460 минг гектарда ўғримчак-кана, 390 минг гектарда кўсак қурти ва 42 минг гектарда беда қандаласи тарқалиши тўғрисида прогноз бермоқда. Шу сабабли Фанлар академияси тизимидаги илмий-тадқиқот институтлари ва Тошкент давлат аграр университети раҳбарлари бошчилигида 127 нафар олим вилотларга юборилди. Ғўзани зараркунанда ва ҳашаротлардан ҳимоя қилишга бюджетдан қўшимча 100 миллиард сўм ажратилди. Лекин айрим сектор раҳбар-

лари ҳали ҳам бепарво юрибди. Минглаб гектар майдонда кимёвий ишлов ўтказилди, деф ҳисобот берилган бўлса-да, амалда қўшилган натижага эришилмаган. Яъни, ишлов сифатсиз ва номига ўтказилган. Оқибатда айрим вилотларда кўсак қурти 4-5 минг гектардаги ғўзага зарар етказган. Яна 8-10 минг гектар майдон хавф остида турибди.

Ғўза ривожига сўғориш ишлари тўғри ташкил қилинмагани ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда. Сектор раҳбарлари ва сув хўжалиги ходимлари сувни адолатли тақсимлаш билан етарлича шуғулланмапти. Масалан, муайян туманга етказиб берилган сувнинг 50-60 фоизи такрорий ва томорқа экинларини сўғоришга йўналтирилляпти. Сувдан мақсадли фойдаланилмагани, етарлича сувчи жалб қилинмагани, тунги сўғориш ишлари ташкил этилмагани оқибатида айрим туманларнинг 10-15 фоиз майдонида ғўза чанқатиб қўйилган. Ғўзани шарбат усулида сўғориш бўйича аниқ топшириқ берилган бўлишига қарамай, айрим туманларда 60-65 фоиз майдонга сувнинг ўзи ҳайдалмоқда. Шу муносабат билан Сув хўжалиги вазирлиги ва Давлат ветеринария қўмитасига ўз тизимидаги ходимларни далага маҳаллий ўғит чиқариш ва ғўзани шарбат билан сўғориш ишларига жалб қилиб, фермер хўжаликларига бириктириш вазифаси топширилди. Сувдан самарасиз фойдаланган сектор раҳбарлари ва фермерларга нисбатан чора кўрилади.

Йиғилишда галладан бўшаган майдонларга такрорий экинлар экишни яқунлаш, шартнома тузиш ва бунак маблағларини бериш ишларини жадаллаштириш масаласи кўриб чиқилди.

Бугунги кунда дунёда аҳоли сони ва ҳаёт даражаси ўсиши сабабли жаҳон бозоридеда озиқ-овқат маҳсулотларига талаб ва нарх-наво ошиб бормоқда. Бундай шароитда барча имконият-

лардан фойдаланган ҳолда, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириб, ички бозорни тўлдириш ва экспорт ҳажмини ошириш муҳим вазифа ҳисобланади. Айни шу мақсадда жорий йилда галладан бўшаган 680 минг гектар майдонга такрорий экин экиш белгиланган эди. Лекин такрорий экин экиш бошланганига бир ойдан ошган бўлса-да, ишлар ҳали якунига етказилгани йўқ. Жумладан, мамлакат бўйича 25 минг 350 гектар майдонга картошка экиш белгиланган. Бироқ бугунгача унинг 52 фоизигагина экилган.

Яна бир муаммо шуки, такрорий экин тури ва майдони белгилаб берилган бўлса-да, сектор раҳбарлари назорат қилмагани оқибатида 2 баробар кўп майдонга чорва озукиси экилган. Айрим сектор раҳбарлари қўшиб ёзиш каби эски ва зарарли иллатдан ҳалигача қутулмагани туфайли такрорий экин бўйича маълумотлар тўғрилигига қалб-фолат бериб бўлмайди. Масалан, ўтган йили галладан бўшаган майдонларга такрорий экинлар экилгани ҳақида ҳақиқатдан йироқ ҳисобот берилгани мева-сабзавот маҳсулотлари экспортига салбий таъсир кўрсатди. Шундан келиб чиқиб, Бош прокурор белгиланган талабларни бузган масъул раҳбарларга нисбатан тегишли чора кўриши керак. Мутасаддилар ўтган йилги камчиликлардан тегишли хулоса чиқариб, такрорий экин майдонларида маҳсулот етиштириш ва экспорт қилиш бўйича тизимли ишларни ташкил қилиши лозим. Такрорий экин экиш ишлари 5 августгача тўлиқ якунига етказилиши шарт. Бунинг учун моддий-техника ресурслари тўлиқ етказиб берилиши, агротехник тадбирлар ўз вақтида ўтказилиши, сувдан оқилона фойдаланилишини алоҳида назоратга олиш зарур.

2-бет

Муносабат

МИЛЛИЙ КИНОИНДУСТРИЯ РИВОЖЛАНАДИ

Миллий урф-одатларимизни кенг тарғиб қилиш, ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ҳамда инсон тафаккури юксалишида миллий кинонинг ўрни беқийс. Президентимизнинг шу йил 24 июль куни қабул қилган "Миллий киноиндустрияни ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори миллий киноиндустрияни ривожлантириш, соҳада учраётган камчиликларни бартараф этиш йўлидаги яна бир муҳим қадам бўлди.

Хўш, мазкур қарорнинг қабул қилинишига нима сабаб бўлди? Мамлакатимизда ишлаб чиқиладиган кино маҳсулотларининг мафкуравий-бадий даражасининг пастлиги, сценарийнавислик, режиссёрлик ва актёрлик ишларининг лозим даражада сифатли эмаслиги, ёшлар учун маънавий намуна бўлиб хизмат қиладиган бадий образларнинг камлиги миллий кинематографиянинг асосий мақсадларини амалга ошириш имконини бермаяпти. Бу, албатта, соҳанинг тараққий этиши ва кино бозориде рақобатбардошликни оширишга ғов бўладиган асосий тўсиқлардир. Шунингдек, сўнгги йилларда олинаётган айрим киноларнинг бошланишидан унинг қандай якуни топилиши англаш мумкин. Ўша-ўша бой йигит, ўртаҳол оилада тарбия топган қиз ёки бунинг акси...

3-бет

Халқаро конференция олдидан

МАЪРИФИЙ ЗАМИНДА МАДАНИЯТЛАР ЯНГИ МАРРАЛАРГА ЧИҚАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва ҳукумат ташаббуси билан шу йил 7-8 август кунлари Тошкентда "Ўзбек мумтоз ва замонавий адабиётини халқаро миқёсда ўрганиш ва тарғиб қилишнинг долзарб масалалари" мавзусида халқаро конференция бўлиб ўтади. Анжуманда ўттизга яқин хорижий давлатлардан олимлар, ёзувчилар, таржимонлар, матбуот, наشريётлар вакиллари, журналистлар иштирок этади.

Президентимизнинг саяё-ҳаракатлари билан кейинги йилларда китобхонлик маданияти, китоб чиқариш, тарқатиш, ноширлик, санъатлар турлари ривожига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ёзувчилар ижодий уюшмаси янги асосларда фаол раванқ йўлига кириб бораёпти, ижодий кадрлар тайёрлашнинг замонавий ташкилий базаси вужудга келмоқда. Узоқ тараққиёт мақсадлари қўзланган бу олижаноб ишларга Президент ва ҳукумат маданиятимиз манфаатларидан келиб чиқиб изчил, мунтазам ҳомийлик қилмоқда.

8-бет

Замонамиз зиёлиси

ҚЎШИҚНИНГ УЧ ОҲАНГИ

Бу китобларга кўз тушиши билан мулоҳаза уйғонади. Муқовасига "Публицистика", "Журналистика", "Сафед Булон" сингари жозибдор сўзлар ёзилганидан ташқари муаллиф сифатида аксарият кўпчилик яхши танийдиган исм-фамилия даржэ қилинган. Ўқиб чиққач эса баённинг раванглиги, тилнинг ширадорлиги ташқи таассуротларни ботинга қўчиради, энди саяз тасаввур орқали уйғонган таассуротлар теран мушоҳадага чорлайди, пировардида, кўз ўнгингизда зиёли инсон қиёфаси гавдаланади.

Одатда инсон умрини моддий қийматларга менгашади: дарё, тоғ, уммон, йўл... Негадир Аҳмаджон Мелибоевнинг китобларини мутлоа қилгач, безовта хоҳишлар бир нуқтада қўним топди: "қўшиқ"! Бу тўхтама келиш ҳам осон бўлмади. Мана тадриж: журналист, муҳаррир, устоз. Иқтидорнинг уч қирраси; қўшиқнинг уч қирраси; ва, ниҳоят, қўшиқнинг уч оҳанги. Қўшиқ теран тушунча, у билан ҳамма нарсани сифатлаш мумкин, десам, шубҳасиз, қўшиласиз. Қаламқашнинг қўшиғи эса, албатта, ҳаёт ҳақида бўлади. Яна у курашчан, хушёр ва ёруғ ҳаётни "қуйласа", муҳлисларни бепарво қолдирмаслиги тайин.

5-бет

Фракция ҳаёти

ҚИЗҒИН БАҲС-МУНОЗАРА — ҲАЁТИЙ ҚОНУНЛАР ЯРАТИШНИНГ АСОСИ

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Унда турли соҳа ва йўналишларда амалга оширилган ислохотларни янги босқичга кўтаришга қаратилган қатор янги қонун лойиҳалари кўриб чиқилди.

Парламент қўйи палатаси мажлисига қадар қонун лойиҳалари Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси фракцияси йиғилишида ҳам қизгин муҳокама қилинди.

Йиғилишни ЎзМТДП фракцияси раҳбари Сарвар Отамуратов бошқарди.

Дастлаб "Жабрланувчилар, гувоҳлар ва жиноят процессининг бошқа иштирокчиларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги қонун лойиҳаси кўриб чиқилди.

2-бет

Боқий кадрият

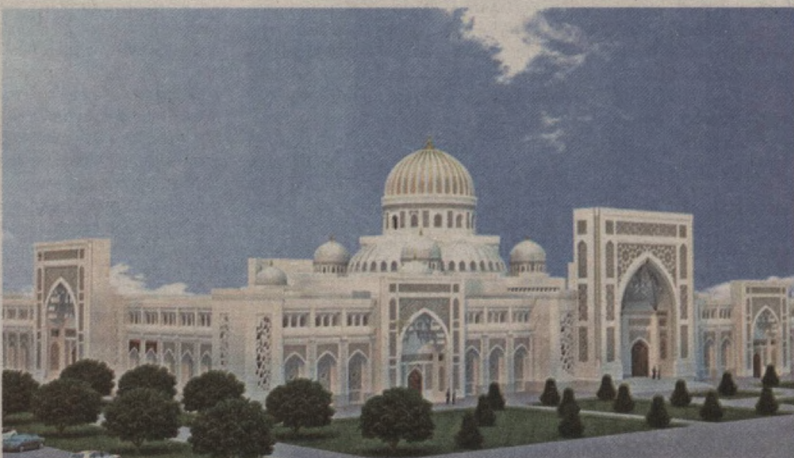
ИСЛОМ ЦИВИЛИЗАЦИЯСИ МАРКАЗИ БҮЮК АЖДОДЛАРИМИЗ АҚЛУ ЗАКОСИ КЎЗҒУСИГА АЙЛАНАДИ

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев халқимизнинг миллий-диний кадриятларини тиклаш, маърифий исломни ривожлантириш, буюк аجدодларимизнинг динимиз софлигини таъминлашга қўшган улкан ҳиссасини кенг ўрганиш ва тарғиб этиш юзасидан кўплаб ташаббусларни бошлаб берди.

Президентимиз Рамазон ҳайити куни Ислом цивилизацияси маркази қурилиш майдонига ташриф буюриб, иншоот пойдеворида тамал тоши қўйгани бу борада яна бир муҳим қадам бўлди. Барпо этилаётган ушбу муаззам марказ ислом маърифатини ўрганиш, буюк аждодларимизнинг бой меросини халқимизга, дунё ҳамжамятига етказиш, жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш мақсадига йўналтирилган.

Ислом цивилизацияси маркази директори **Шоазим МИНОВАРОВ** билан бўлган суҳбатимиз ҳам мазкур Марказнинг мақсад-вазифалари, буюк алломаларимиз меросининг башарият тамаддунидаги ўрни ва бугунги мураккаб глобаллашув шароитида инсон тарбиясидаги аҳамияти ҳақида бўлди.

5-бет

MILLIY TIKLANISH

— мамлакатимиз миллий тикланишига хизмат қилади!

"Milliy tiklanish" газетасини www.milliytiklanish.uz сайтида, шунингдек, fb.com/milliytiklanish, t.me/milliytiklanish_uz ижтимоий тармоқларида ҳам ўқинг!

газетамизга обуна давом этмоқда!

Нашр кўрсаткичи — 158

АГРАР ИСЛОҲОТЛАР НАТИЖАСИ ФАРОВОНЛИК ОШИШИ ВА НАРХ-НАВО БАРҚАРОРЛИГИДА АКС ЭТИШИ КЕРАК

< Давоми. Бошланиши 1-бетда.

Йиғилишда қайд этилганидек, такрорий экин маҳсулотларини харид қилиш бўйича қайта ишлаш корхоналари, экспортчи ва тайёрлов ташкилотлари билан шартномалар тузиш ишлари ҳам қониқарсиз. Жумладан, экспортга чиқариладиган такрорий экин маҳсулотларининг Қорақалпоғистонда 23, Тошкент вилоятида 27, Бухорода 53 фоизини харид қилиш бўйича экспортчи ташкилотлар билан шартнома тузилмаган. Қайта ишлаш корхоналари ва тайёрлов ташкилотлари билан шартнома тузиш борасида ҳам шундай кўрсаткичларни келтириш мумкин.

Шартномалар тўлиқ тузилмагани фермерларга бўнак маблағлари тўлашга салбий таъсир кўрсатапти. Шу кунгача қайта ишлаш корхоналари бўнакнинг 10, экспортчилар 11, тайёрлов ташкилотлари 38 фоизини тўлаган, холос. Шартнома тузилмаса, бўнак маблағи берилмаса, деҳқоннинг ҳоли нима кечади, деган масала ҳеч қимми ташвишлантирмаётгандек. Бу муаммони тезкор бартараф этиш мақсадида мутасаддиларга беш кун муддатда такрорий экиндан олинадиган маҳсулотларини харид қилиш бўйича шартномалар тузишни, ўн кун муддатда бўнак маблағлари тўлаб беришни якунига етказиш чораларини кўриш вазифаси топширилди.

Шу билан бирга, тижорат банклари томонидан қайта ишлаш корхоналари, экспортчилар ва тайёрлов ташкилотларига бўнак маблағларини тўлаб бериш учун зарур бўлган кредитлар қисқа муддатда ажратилишини қатъий назоратга олиш керак. Тузилган шартномаларга асосан такрорий экин маҳсулотларини етказиб бериш бўйича самарали тизим ишлаб чиқиш ва жорий қилиш асосида ҳосилни нест-нобуд қилмасдан йиғиб олиш чораларини кўриш зарур.

Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳақимини кўпайтириш ва ички бозорни арзон маҳсулотлар билан тўлдиришда томорқадан самарали фойдаланиш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Жорий йил бу борада янги тизим таътиб қилиниб, 161 та "Томорқа хизмати" корхонаси ташкил этилди. Уларнинг фаолиятини йўлга қўйиш учун 471 миллиард сўм кредит ажратилиш кўзда тутилган.

Шунингдек, Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгаларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси ташкил этилиб, 500 миллиард сўм ажратилди. Шу кунга қадар Жамғарма ҳисобидан томорқада маҳсулот етиштириш, иссиқхона ташкил қилиш, техника ва ускуналар харид қилишга 62 миллиард сўм йўналтирилди.

"Хар бир оила — тадбиркор" дастури доирасида аҳоли учун 400 миллион доллар ажратилди.

Буларнинг барчаси томорқада маҳсулот етиштиришни кўпайтириш, иссиқхона ташкил қилиш, уй шароитида парранда ва чорва моллари боқиб орқали аҳолининг даромадини ошириш, бандлигини таъминлаш, турмуш тарзини яхшилашга хизмат қилади.

Лекин шундай саяё-ҳаракатларга қарамай, томорқадан самарали фойдаланишни ташкил этишда Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши ва "Томорқа хизмати" қўтилганидек фаоллик кўрсатаёпти.

— Томорқадан самарали фойдаланишни таъминлаш бўйича яратилган тизим натижа бериши шарт. Биз буни аҳоли турмуш шароитининг ўзгариши ва ички бозордаги нарх-наво билан

баҳолаймиз. Барча раҳбарлар яхши тушуниб олиши керак. Томорқа — бу аҳолининг бандлиги, даромад манбаидир, — деди давлатимиз раҳбари.

Шу сабабли томорқада маҳсулот етишти- раётган, қорамол, 50 бош паррандаси бўлган хонадоннинг ишиси аъзоси 1 минимал иш ҳақи миқдориде пенсия жамғармасига тўлов қилса, 1 йиллик кафолатланган иш стажига эга бўлиши белгилаб қўйилди. Бу имтиёз уйда деҳқончилик қилаётган аҳоли, айниқса, аёллар, ёшларнинг бандлигини таъминлаб, келажақда пенсия олишига замин яратди. Мутасаддилар янги тизим самарали ташкил этилишини таъминлаш чораларини кўриши ва ажратилган маблағлардан мақсадли фойдаланишни қатъий назоратга олиши керак. Аввало, томорқада бўшаган май-донларга такрорий экин экиш ишларини ташкил этиш зарур. Айни пайтда ҳудудларнинг иқлим шароитидан келиб чиқиб, август-сентябрь ойла-рида экиладиган пилёз, саримсоқпилёз, қўқатлар каби тўқсонбости экинлар хонадонма-хонадон жойлаштирилиб, ўз вақтида экилишини таъмин-лаш лозим. Бунинг учун "Томорқа хизмати" кор-хоналари томонидан уруғлик, ёқилги, минерал ўғитлар етказиб берилишини алоҳида назоратга олиш даркор.

Йиғилишда маҳаллий бюджетга қўшимча да-ромад тушириш заҳираларини сафарбар қилиш ва улардан самарали фойдаланишни таъминлаш масаласи муҳокама қилинди.

Июль ойи якуни бўйича солиқ идоралари томонидан қарийб 4,7 триллион сўм маблағ ун-дирилди, режадан ташқари бюджетга қўшимча 889 миллиард сўм тушиши қайд этилар экан, айрим ҳудудлар асосан йирик солиқ тўловчилар ҳисобига режани бажараётгани таъкидланди. Савдо, хизмат кўрсатиш нуқталари, кичик тад-биркорлик субъектларини солиқ билан тўқиб қамраб олиш, фаолият кўрсатаётган субъект-лар билан ишлаш ҳисобига солиқ базасини кенгайтириш юзасидан ишлар етарли даражада эмас. Солиқ тўловчилар сониде ўсиш деярли кузатилмапти. Ҳокимлар ва уларнинг биринчи ўринбосарлари бу борадаги вазиятни чуқур таҳлил қилиши, ишга янада жиддий ёндашиши зарур. Шундагина масалани ижобий томонга ўзгартириш мумкин.

Йиғилишда маҳсулот ва хизматларни экспорт қилиш бўйича прогноз кўрсаткичларни бажариш юзасидан амалга оширилаётган чора-тадбирлар ҳам кўриб чиқилди.

Жорий йилнинг январь-июль ойлари якуни-га кўра, мамлакат бўйича жами 7,2 миллиард долларлик экспорт амалга оширилиши ва режа кўрсаткичлари 104 фоизга ёки ўтган йилнинг шу даврига нисбатан қарийб 127 фоизга ба-жарилиши кутилмоқда. Лекин бу рақам барча соҳаларда экспорт ошшини назарда тутмайди, албатта. Масалан, айрим вилоятларда мева-сабазвот экспорти ҳажми ортгани ҳолда, саноат маҳсулотлари экспортнинг режа кўрсаткичла-ри бажарилмай қолгани мумкин. Режа кўрсат-кичларига тўлиқ эришиш учун мутасаддилар масалани атрофлича ўрганиб, зарур чораларни кўриши керак.

Йиғилишда кун тартибидеги масалалар юза-сидан Бош вазир ўринбосарлари, вазирлар ва ҳокимларнинг ҳисоботлари тингланди.

ЎЗА

Фракция ҳаёти

< Давоми. Бошланиши 1-бетда.

— Ушбу қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш мобай-нида жабранувчилар, гувоҳлар ва жиноят процесси бошқа иштирокчиларининг ҳимоясини таъминлаш соҳасидаги миллий қонун ҳужжатлари ва идоравий меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳатловдан ўтказилди ҳамда чет эл тажрибаси таҳлил қилинди, — деди ЎзМТДП фракцияси аъзоси Даврон Орипов. — Хатлов Ўзбекистон Республикасининг Жиноят процессуал кодексида жиноят процесси иштирокчиларининг ҳавфсизлигини таъминлашга қаратилган меъёрлар мавжудлигини кўрсатди. Хусусан, Жиноят процессуал кодексининг 270-моддасида жабранувчи, гувоҳ ёки ишда иштирок этаётган бошқа шахсларга ёҳуд уларнинг мол-мулкига шикаст етказиш ва бошқа ғайриҳуқуқий хатти-ҳаракатлар билан таҳдид қилина-ётгани борасида етарли маълумотлар мавжуд бўлган тақдирда суриштирувчи, терговчи, прокурор, суд бу шахсларнинг ҳаёти, саломатлиги, шаъни, қадр-қим-

иборат, — деди ЎзМТДП фракцияси аъзоси Шерзод Тўхташев. — Унга кўра Ўзбекистон Республикаси-нинг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодек-сига, "Адвокатура тўғрисида" ва "Ҳакамлик судлари тўғрисида" ги қонунларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш назарда тутилган. Қонун лойиҳасининг қабул қилиниши адвокатлар ҳуқуқларининг тўлиқ рўёбга чиқарилишига тўсқ бўлаётган бюрократ-тик омилларни йўқ қилади, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилишда тезкорлик ва самарадорликни оширади, адвокатлар ҳуқуқларини кенгайтиради, Адвокатлар палатасининг адвокатура институтини ҳимоя қилиш соҳасидаги ролини ҳамда мазкур институтнинг ну-фузини оширади.

Фракция аъзолари қонун лойиҳасини муҳокама қилар экан, унда кўзда тутилаётган айрим меъёрларга эътироз билдирдилар.

— Бундай фаолият билан шўғулланиш ҳуқуқини бе-

ҚИЗҒИН БАҲС-МУНОЗАРА — ҲАЁТИЙ ҚОНУНЛАР ЯРАТИШНИНГ АСОСИ

мати ва мол-мулкни муҳофаза қилиш, айбдорларни аниқлаш ҳамда уларни жавобгарликка тортиш чорала-рини кўришлари шартлиги белгиланган. Бироқ ҳимоя чоралари тизимини аниқлаш, уларни қўллаш асослари ва тартиби назарда тутилмаган. Мазкур соҳада Россия Федерацияси, Қозғистон Республикаси, Озарбайжон, Украина, АҚШ, Германия ва Франция тажрибасини ўрганиш шунки кўрсатдики, ушбу мамлакатларда ҳимоя чоралари тизимини аниқлаш, уларни қўллаш асослари изчил тартибга солинган. Шундан келиб чиққан ҳолда ишлаб чиқилган мазкур қонун лойиҳасида фойда-ланиладиган асосий тушунчалар, жабранувчилар, гувоҳлар ва жиноят процессининг бошқа иштирок-чиларини ҳимоя қилиш принциплари баён қилинган.

Давлат томонидан ҳимоя қилинувчи шахсларнинг, шунингдек, жиноят процесси иштирокчиларини ҳимоя қилишни таъминловчи давлат органларининг рўйхати келтирилган. Бундан ташқари, ҳавфсизлик чораларининг турлари, уларни қўллаш, бекор қилиш асослари ва тартиби ҳамда ҳимоя қилинувчи шахслар ва давлат томонидан ҳимоя қилишни таъминловчи органларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, тегишли қонун ҳужжатлари талабларини бузганлик учун жавобгарлик масалалари ўз аксини топган.

Депутатлар қонун лойиҳасини концептуал жиҳат-дан муҳокама қилиб, унинг айрим ўринлари бир-бири ни истисно қилиши, чалкашликлар мавжудлигини таъкидладилар. Жумладан, қонун лойиҳаси давлат бюджетидан маблағ талаб қилиши, аммо Молия вазирлиги томонидан ҳулоса берилмаганлиги, яъни Қонунчилик палатасининг Регламентига мувофиқ эмаслигини инобатга олиб, фракция аъзолари маз-кур масалани кун тартибидан чиқариб туриш бўйича Қонунчилик палатаси Кенгаши йиғилишига таклиф бериш, қонун лойиҳасини қайта кўриб чиқиш юза-сидан овоз бердилар.

Йиғилишда биринчи ўқишда муҳокама этилган "Адвокатура институти такомиллаштирилиши муно-сабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар кирити-ш тўғрисида" ги қонун лойиҳаси ҳам фракция аъзо-ларининг қизғин баҳс-мунозараларига сабаб бўлди.

— Мазкур қонун лойиҳасининг асосий мақса-ди жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлашда адвокатуранинг роли ва аҳамиятини ошириш, профессионал ҳуқуқий ёрдам сифатини ҳамда адвокатлик касби нуфузини юксалтириш, суд иштини юритишда тенглик ва тор-тишув принципларини тўлиқ рўёбга чиқаришдан

рувчи лицензияни олиш учун адвокатлик тузилмасида

мажбурий стажировка ўташ муддатини олти ойдан уч ойгача қисқартириш, адвокат мақомини олиш бўйича малака имтиҳонини такроран топшириш муддатини эса бир йилдан олти ойгача қисқартириш масаласини қандай тушуниш мумкин? Шунингдек, давлат органла-ри ва ташкилотларининг юридик хизмати ҳодимлари ва судья, терговчи ёки прокурор лавозимида камида уч йил фаолият юритган шахсларни мажбурий стажи-ровка ўташдан озод қилиш каби меъёрлар адвокатура соҳасида малакали, етук кадрлар тайёрлаш борасидаги саёй-ҳаракатларга қай даражада тўғри келади?, — деди депутат Абдурашид Тўхтабоев.

Бунга жавобан фракция аъзоси Алишер Ҳамроев қуйидагиларни таъкидлади:

— Ҳуқуқни қўллаш соҳаси вакиллари суд жараёни-даги ҳар бир фуқаро ортида унинг ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи малакали адвокат турганини билса, шунда ҳуқуқни тўғри қўллайди, фуқароларнинг манфаатла-ри ҳимояси бузилмаслигига эътибор қаратади. Шу маънода, аввало, адвокатура институтининг нуфузини оширишда мазкур қонун лойиҳаси муҳим ўрин тут-ди. Бугунги кунда мамлакатимизда 100 минг аҳолига бор-йўйи 8 нафар адвокат тўғри келади. Шундай экан, улар сонини кўпайтириш айнисқа муҳим. Амалдаги тажриба шунки кўрсатадики, малакали юрист адвокат-лик фаолияти билан шўғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияни олиш учун 6 ой давомида стажировка ўташни хоҳламай, соҳанинг бошқа йўналишларига ўтиб кетади. Натижада билим ва малакага эга адвокатларни кўпайтириш борасида самарадорликка эришиш муш-кул бўлмоқда. Шунки инобатга олган ҳолда мажбурий стажировка ўташ муддатини олти ойдан уч ойгача қисқартириш мақсадга мувофиқ.

Шунингдек, йиғилишда адвокат мақомини олиш бўйича малака имтиҳонини ўтказишда очиқлик ва шаффоқлигини таъминлаш масалаларига эътибор қаратилди. Депутатлар қизғин баҳс-мунозаралар-дан сўнг қонун лойиҳасини концептуал жиҳатдан маъқуладилар.

Шундан сўнг "Нотариат институти такомиллашти-рилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси-нинг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшим-чалар киритиш тўғрисида" ги қонун лойиҳаси биринчи ўқишда депутатлар эътиборига ҳавола этилди.

Муҳокама жараёнида бугунги кунда аҳолига кўрсатилаётган нотариал хизматларнинг сифати ва тезкорлиги паст даражада экани таъкидланди. Нотариал идоралардаги узундан-узув навбатлар, давлат божлари ва бошқа йиғимлар ундиришнинг

шаффоф эмаслиги, шунингдек, мавжуд бюрократ-тик тўсқин ва говлар аҳолининг нотариат тизимига бўлган ишончини пасайтиришда ҳамда коррупция кўринишлари пайдо бўлишига имкон яратмоқда. Шу боис қонун лойиҳасида нотариус лавозимида номзодларнинг стажировка ўташ муддатини икки йилдан бир йилга қисқартириш, судья лавозимида камида беш йил, нотариал фаолиятга раҳбарлик ва назорат қилиш билан боғлиқ лавозимларида ками-да уч йил ишлаган шахсларга стажировка ўташни бекор қилиш назарда тутилган. Шунингдек, қонун лойиҳасида кўчмас мулкнинг ижара ва текин фой-даланиш шартномаларини нотариал тасдиқлашни бекор қилиш, нотариал тасдиқлашни шарт бўлган ҳаракатларни мақбуллаштириш, юридик шахснинг ваколатли органи мурожаатига кўра унинг коллегиял органи томонидан қарор қабул қилинганлик фактини тасдиқлашни бекор қилиш белгиланмоқда.

Қонун лойиҳасининг қабул қилиниши низо-

ларнинг олдини оловчи институт сифатида нота-риятнинг янада ривожланишига хизмат қилади. Замонавий ахборот-коммуникация технологияла-ридан фойдаланиш ҳисобига нотариал хизматлар кўрсатиш сифати ва тезкорлиги ошади. Шунингдек, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва қону-ний манфаатларини ҳимоя қилишда нотариат инс-титутининг роли ва аҳамиятини ошириш, аҳолига кўрсатилаётган нотариал хизматларнинг сифатини яхшилаш, соҳани ҳалол ва оқори малакали мутахас-сислар билан тўлдириш имконини беради.

Ичимлик суви, электр энергияси ва газ таъминоти ҳамда сув чиқариш (канализация) хизматлари учун тўлов интизомини мустаҳкамлаш, истеъмолчиларнинг жавобгарлигини кучайтириш, коммунал хизматлар учун тўловларни ўз вақтида ва тўлиқ ундириш, шунингдек, дебитор қардорликни кескин камайитириш мақсадида ишлаб чиқилган "Ўзбекистон Республика-си Ўй-жой кодексининг 134-моддасига қўшимча ва ўзгартириш киритиш тўғрисида" ги қонун лойиҳаси депутатларнинг қизғин муҳокамаларига сабаб бўлди.

— Мазкур қонун лойиҳасида давлат ва хусусий ўй-жой фондарлари ичимлик сув таъминоти ва сув чиқариш (канализация) бўйича хизматларни 100 фоиз олдиндан ҳақ тўлаш асосида амалга ошириш назарда тутилмоқда, — деди ЎзМТДП фракцияси аъзоси Назир Собиров. — Олдиндан 100 фоиз ҳақ тўланмаган ҳолларда сув таъминоти ва сув чиқариш тизимидан истеъмолчиларни тўлиқ узиш чораларини кўриш, давлат ва хусусий ўй-жой фондарлари ҳар ойнинг 10-санасига қадар ўтган ойда истеъмол қилинган электр энергияси ва табиий газ етказиб берганлик учун мажбурий тўловлар амалга оширилмаганда, истеъмолчиларни эриқлр ва газ тақсимлаш тармоқла-ридан тўлиқ узиш чораларини кўриш белгиланмоқда. Қонун лойиҳасининг қабул қилиниши ичимлик суви, электр энергияси ва газ таъминоти ҳамда канализация хизматлари учун тўлов интизомини мустаҳкамлаш, коммунал хизматлар учун тўловларни ўз вақтида ва тўлиқ ундириш, шунингдек, дебитор қардорликнинг кескин камайишига хизмат қилади. Фракция аъзолари муҳокама қилинган ҳар бир қонун лойиҳаси бўйича партия дастурий вазифалари ҳамда электорат манфаатларидан келиб чиққан ҳолда ўз фикр-мулоҳаза ва таклифларини билдирдилар.

Йиғилиш кун тартибидеги масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Муҳтарам РАМАЗОНОВА,
"Milliy tiklanish" мухбири

Парламент — демократия мактаби

ФУҚАРОЛАРНИНГ ШАҲАРСОЗЛИК ФАОЛИЯТИДАГИ ИШТИРОКИГА ҚАРАТИЛГАН ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ

ҚИЗҒИН МУҲОКАМАГА САБАБ БЎЛДИ

Давлатимиз раҳбарининг ўтган йили 12 июлда парламент палаталари ва сиёсий партиялар вакиллари билан бўлиб ўтган видеоселектор йиғилишидан бир йил ўтиб, парламент ва сиёсий партиялар фаолиятида муайян ўзгариш ва янгиланишлар содир бўлганини кузатиш мумкин. Қонун ишқдорлиги соҳасидаги бироз илдамлаш, қонун лойиҳаларини кескин баҳс-мунозара асосида кўриб чиқиш, кенг жамоатчилик муҳока-масига қўйиш натижасида ҳаётда яқин қонунлар ишлаб чиқиладиган.

Президентимиз видеоселектор йиғилишида "Парламент — демократия мактаби", деймиз. Шундай экан, миллий парламентимиз ҳақиқий демократия мактабига айланиши керак. Бу борада сиз, ҳурматли депутат ва сенаторлар барчага на-муна бўлишингиз зарур. Чинакам баҳс-мунозара, принципиал тортишувлар аввало шу ерда — пар-ламент минбарига бўлиши керак. Шундагина ҳар бир сиёсий партия, парламентдаги ҳар бир партия фракциясининг ҳақиқий қиёфаси ва позицияси аниқ намоён бўлади", деган эди. Дарҳақиқат, депутатлар ва фракцияларнинг ўзаро баҳс ва тортишувлари халқчил ва ҳаётий қонунлар, ҳар бир сиёсий парти-янинг электорати манфаатларини ҳимоя қила ола-диган ҳуқуқий асослар яратилишига замин бўлади.

Яқинда Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Саноат, қурилиш ва савдо масалалари қўмитаси томонидан ташкил этилган муҳокама тадбирида "Ўз-бекистон Республикаси Шаҳарсозлик кодексида қўшимча ва ўзгартишлар киритиш тўғрисида" ги қонун лойиҳаси сиёсий партиялар фракциялари ва Ўзбекистон Экологик ҳаракати депутатлар гу-руҳининг ўзаро баҳс-мунозара ва тортишувларига сабаб бўлди.

Қонунчилик муаммолари ва парламент тадқиқот-лари институти тайёрлаган мазкур қонун лойиҳаси шаҳарсозлик фаолияти соҳасидаги ечимларнинг муҳокамаси ва қабул қилинишида жамоатчиликнинг иштироки қонун даражасида таъминланишига қара-тилган. Амалдаги Шаҳарсозлик кодексининг 10-мод-дасида фуқароларнинг шаҳарсозлик фаолиятига оид ҳужжатларнинг тайёрланишида иштирок этиш ҳуқуқи акс эттирилган. Аммо Шаҳарсозлик кодекси ва бошқа қонунчилик ҳужжатларида фуқароларнинг шаҳарсозлик фаолиятида иштирок этиши борасида аниқ механизм мавжуд эмас. Шу боис ҳам фуқа-ролар бу борадаги фикрларини умумий тартибда, ариза ва шикоятлар тарзида ифодалаш, оммавий ахборот воситалари ҳамда ижтимоий тармоқлар

орқали билдириш билан чекланиб қолмоқда. Қонун лойиҳаси айна шу жиҳатдан долзарб бўлиб, унинг қабул қилиниши шаҳарсозлик фаолияти очиқлигини таъминлашга хизмат қилади.

Қонун лойиҳасида жамоатчилик муҳокамасини ташкил этиш, мазкур соҳадаги жамоатчилик экс-пертизаси институтининг тартибга солиниши ва жамоатчилик экспертизаси натижаларининг қайд этилиши, муқобил лойиҳа институти киритилиши, шаҳарсозлик фаолияти бўйича расмий ахборот берилиши тартиби ҳамда шаҳарсозлик, лойиҳалаш ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар кирити-ш бўйича қарорларни қабул қилиш тартибини аниқлаш масалалари ўз аксини топган.

Баҳс-мунозаралар давомида сиёсий партиялар фракциялари ҳамда Ўзбекистон Экологик ҳаракати депутатлар гуруҳи вакиллари қонун лойиҳаси бў-йича ўз нуқтаи назарини билдирдилар.

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси фракцияси вакиллари партиянинг дас-турий мақсад-вазифаларидан келиб чиқиб, бунёд-корлик ишларида ҳудудларнинг тарихий қиёфасини сақлаб қолиш бўйича самарали чора-тадбирларни амалга ошириш таклифини илгари сурди.

— Мамлакатимиздаги маданий ёдгорликлар, тари-хий иншоотлар ва меъморий обидаларни сақлаш ҳамда реставрация қилиш, уларни бутун инсоният учун қимматли осори-атикалар сифатида асраб-авайлаш партияимизнинг устувор мақсад-вазифа-ларидан ҳисобланади, — деди ЎзМТДП фракцияси аъзоси Жаҳонгир Широнов. — Шу нуқтаи назардан фракциямиз шаҳарсозлик меъёриларига зид бўлган ҳолатларда кенг жамоатчиликнинг муносабати ва фикрларини инобатга олган ҳолда муаммоларни бартараф этиш, тарихий обидаларга зарар етказувчи бинолар қурилишни тўхтатиш, олдини олиш ҳамда меъёрдан банд уй-жой, биноларни қуриш каби ҳолатларга чек қўйиш лозим, деб ҳисоблайди. Қонун лойиҳаси партия дастурий вазифаларига ҳамоҳанг

экани билан аҳамиятли. Аммо у "Жамоатчилик назорати тўғрисида" ги қонун билан мувофиқлашти-рилган. Шаҳарсозлик фаолияти ўта мураккаб жараён ҳисобланади. Соҳада жамоатчилик назорати механизмининг тўлақонли ўрнатилиши учун қонун-чиликка тегишли ўзгартишлар киритилиши лозим. — Қабул қилинадиган қонунлар ҳаётий бўлиши, мавжуд муаммоларни ечишга хизмат қилиши керак, — деди ЎзМТДП фракцияси аъзоси Нодир Мух-торов. — Аммо мазкур қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш жараёнида маданий мерос объектларини сақлаш борасида жамоатчилик фикри олинмаган: эътибор асосан хорижий тажрибага қаратилган. Асосий тушунчалар кенгайиб кетган. Қонун лойи-ҳасининг концепциясини маъқулаган ҳолда уни янада пухта ишлаш ва шундан сўнг Қонунчилик палатаси муҳокамасига киритиш лозим, деб ҳисоб-лайман.

Муҳокама жараёнида фракциямиз аъзолари ЮНЕСКОнинг Жаҳон мероси рўйхатида киритилган Самарқанд шаҳридаги қатор тарихий обидалар яқинида кўп қаватли уйларнинг қурилиши ушбу қадимий иморатларга зарар етказаяётгани, бу ҳолат оммавий ахборот воситалари ва ижтимоий тар-моқларда муҳокама қилинганидан сўнг тўхтатил-ганини қайд этдилар. Депутатларимиз ана шундай ҳолатларда жойларда фаолият юритаётган давлат инспекциялар сукут сақламаслиги, бунинг учун жа-моатчилик назоратини кучайтириш ниятида муҳим эканига эътибор қаратди. Бунга чек қўйиш мақса-

дида мутасадди ташкилот ва муассасалар таъсир чораларини кучайтириши лозимлиги таклифи илгари сурилди.

Тадбирда Тадбиркор-лар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси фракцияси аъзолари кейинги пайт-ларда туман ва шаҳар-ларда намунали ва кўп қаватли уйлар қурилати-ганини, бироқ аксарият ҳолларда кўп қаватли муаммал ҳуқуқий асос йозага келади.

Ўзбекистон Экологик ҳаракати депутатлар гуруҳи жамоатчилик назоратига доир меъёрлар миллий шаҳарсозлик қонунчилигимизда тўлақонли акс эттирилиш келусида бино ва иншоотларнинг экологик, санитария талабларига мос равишда қад кўтарилишида муҳим ҳуқуқий база бўлиб хизмат қилишини таъкидлади. Ўзбекистон Республикаси-нинг Шаҳарсозлик кодексида маҳаллий давлат ҳоки-мияти органлари томонидан реконструкция қилиш, ободонлаштириш, қурилиш учун ер ажратиш, аҳоли соғлими ва атроф-муҳитга салбий таъсир кўрсатади-ган ҳўжалик субъектларининг шаҳар ҳамда аҳоли пунктларида жойлаштирилиши бўйича жамоатчилик экологик экспертизаси ва мониторинги институти меъёрлари киритилиши мақсадга мувофиқдир, деган фикри илгари сурдилар.

Фракциялараро мунозара тарзида кечган тадбир давомида депутатлар шаҳарсозлик ма-салаларида жамоатчиликнинг фаол иштироки муҳимлигини алоҳида таъ

КЕНГАЙТИРИЛГАН ЙИГИЛИШЛАРДА ЯРИМ ЙИЛЛИК ФАОЛИЯТ ТАНҚИДИЙ ТАХЛИЛ ҚИЛИНМОҚДА

Айни кунларда Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси вилоят кенгаши-
ларининг кенгайтирилган йиғилишлари бўлиб
ўтмоқда. Унда партия ташкилотлари ва халқ
депутатлари маҳаллий Кенгашлардаги ЎЗМТДП
гуруҳларининг 2018 йилнинг биринчи ярмидаси
фаолияти танқидий таҳлил қилиниб, келгуси-
даси вазифалари белгилаб олинмоқда.

ЎЗМТДП Тошкент вилоят кенгашининг навбатдаги
кенгайтирилган йиғилишида ҳам жорий йилда амалга
оширилган ишлар сарҳисоб қилинди. Унда Ўзбекистон
“Миллий тикланиш” демократик партияси Марказий
кенгаши раиси Сарвар Отамуратов, партиянинг Олий
Мажлиси Қонунчилик палатасидаги фракцияси ҳамда
вилоят кенгаши аъзолари, маҳаллий Кенгашлар
депутатлари, партия фаоллари ва оммавий ахборот
воситалари вакиллари иштирок этди.

Йиғилишда партия вилоят кенгаши раиси Маҳмуд
Назаров ҳисобот даврида партия вилоят, туман ва
шаҳар кенгашлари ҳамда депутатлар фаолиятида эри-
шилган ютуқлар, йўл қўйилган камчиликлар хусусида
маъруза қилди.

Кенгайтирилган йиғилишда ЎЗМТДП Марказий
кенгаши раиси Сарвар Отамуратов сўзга чиқди:

— Президентимиз раҳбарлигида мамлакатимиз-
ни янада тараққий эттириш, аҳолини ҳаётдан рози
қилиш, инсон ҳуқуқларини олий қадрият билиб, ман-
фаатларини ҳимоя қилишда ЎЗМТДП ташкилотлари
ва барча даражадаги депутатлар ҳам фаол иштирок
этиши зарур. 2017 йил 12 июлдаги видеоселектор
йиғилишидан сўнг Ўзбекистон “Миллий тикланиш”
демократик партияси, шу жумладан, Тошкент вилоят
кенгаши фаолиятида ҳам ўзгаришлар юз берди,
партиявий ишлар танқидий-таҳлилий қайта кўриб
чиқилди. Жойларга чиқиб, аҳолининг муаммолари
ўрганилган ва ҳал этилмоқда. Аммо бу ҳали етар-
ли эмас, бугунги давр талабига жавоб бермайди.
Асосий эътибор амалий ишларга қаратилиши, янги
ғоя ва ташаббуслар, ҳаётий тақлифларни илгари су-
ришда партия ташкилотлари ва депутатлар фаоллик
кўрсатиши лозим. Вилоятда партия ташкилотининг,
ЎЗМТДПдан сайланган депутатларнинг таъсири сези-
лиши, ўрни бўлиши керак. Токи депутатнинг таъсири
сезилмас экан, партиянинг ҳам ўрни билинмайди.
Ҳар бир соҳа ва йўналишда Тошкент вилояти са-
лоҳияти юксак эканлиги инобатга олинса, ўз-ўзидан
партия ташкилотларимиз ва депутатларимиз зимма-
сида қандай улкан вазифалар тургани аёнлашади.

Масалан, туризм салоҳияти бўйича вилоят муҳим
марказлардан бири ҳисобланади. Аммо ҳудуддаги
туризм манзиллари, меҳмонхона, меҳмон уйлари,
овқатланиш шохобчаларининг барчаси ҳам бугунги
давр талабига жавоб бермайди. Модомики шундай
экан, бизнинг депутатлар, партия ташкилотларимиз
бу борада нима иш қилди, қандай ташаббусларни
илгари сурди? Тўғри, 2017 йилнинг охириги чоратида
вилоятда маданий мерос объектларини муҳофаза
қилиш ва “Туризм тўғрисида”ги Ўзбекистон Респу-
бликаси қонуни ҳамда “Ўзбекистон Республикасининг
туризм соҳасини жадал ривожлантиришнинг таъ-
минлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Президент
фармони ижросига доир масала халқ депутатлари
вилоят Кенгаши сессиясига киритилган. Аммо сес-
сияда қабул қилинган қарор ижроси қай даражада
бажарилди? Энг жиддий оқсоқлик айнан шу ерда
кузатилаётир. Чунки маҳаллий партия ташкилотлари
ва депутатлар вилоятда туризм соҳасини ривожлан-
тириш борасида амалга оширилаётган ишларни
ўрганиши, маъруза соҳада камчили ва муаммоларни
аниқлаб халқ депутатлари вилоят, туман (шаҳар)
Кенгаши сессияларида муҳокама қилиши, жойларда
ишламаётган қонунлар ва қонуноти ҳужжатлари,
бошқа соҳа ва йўналишлардаги муаммолар хусусида
партия Марказий кенгашига тақлифлар киритиши
лозим. Амалдаги қонунчиликка қандай ўзгаришлар
киритиши зарур ёхуд қандай янги қонунларга эҳтиёж
бор — бу борада парламент куйи палатасидаги фрак-
циямизга тақлифлар бериб бориш муҳим аҳамиятга
эга, — деди партия етакчиси.

Шунингдек, йиғилишда сусткашлик ва камчилик-
ларга йўл қўётган, фаолияти оқсаётган партия туман,
шаҳар кенгашлари танқид қилинди.

Кенгайтирилган йиғилишда халқ депутатла-
ри вилоят Кенгашидаги ЎЗМТДП гуруҳи раҳбари
Абдужаббор Сайдуллаев партия гуруҳларининг 2018
йил биринчи ярим йилликдаги фаолияти якунлари
ва иккинчи ярим йилликдаги долзарб вазифалари
хусусида ахборот берди.

— Халқ депутатлари Тошкент вилоят, туман ва
шаҳар Кенгашларидаги партия гуруҳлари жорий
йилнинг ўтган даврида маҳаллий Кенгашлар сессия-
ларига 13 та масала киритиб, қарор қабул қилиниши-
га эришди, — деди А. Сайдуллаев. — Пискент, Ўрта
Чирчиқ, Юқори Чирчиқ туман Кенгашларида 2 тадан,
Ангрэн, Бекобод, Чирчиқ, Янгийўл шаҳар, Бекобод,
Бўстонлик, Паркент туман Кенгашлари сессияларига
биттадан масала олиб чиқилди. Оҳангарон, Нураф-
шон, Олмалик шаҳар, Бўқа, Зангиота, Куйи Чирчиқ,
Тошкент, Оққўрғон, Оҳангарон, Чиноз, Янгийўл,
Қибрай туман Кенгашларидаги гуруҳларимиз эса
сусткашликка йўл қўйиб, Кенгашларга бирорта ҳам
масала кирита олмади. Шунингдек, халқ депутатлари
Оҳангарон шаҳар, Зангиота, Тошкент, Оҳангарон
туман Кенгашларидаги ЎЗМТДП гуруҳи аъзолари
доимий комиссиялар йиғилишларига тақлифлар
олиб чиқишга эришмаган. Мансабдор шахслар-
нинг ҳисоботини тинглаш бўйича халқ депутатлари
Ангрэн, Чирчиқ шаҳар, Зангиота, Тошкент, Куйи
Чирчиқ, Паркент, Оҳангарон, Чиноз, Ўрта Чирчиқ,
Юқори Чирчиқ туман Кенгашларидаги гуруҳлари-

миз бирорта ташаббус кўрсатмаган. Ўтган даврдаги
фаолиятимизда йўл қўйилган камчиликлардан тўғри
хулоса чиқариб, келгусидаги ишларимизни самарали
ташқил этишимиз зарур.

Кенгайтирилган йиғилишда ЎЗМТДП Тошкент ви-
лоят, туман ва шаҳар кенгашларининг жойларда олиб
борган учрашувлари, фуқаролар мурожаатларини
ҳал этиш борасидаги амалий саъй-ҳаракатлари ҳам
муҳокама қилинди. Қайд этилганидек, ҳисобот дав-
рида жами 34 та сайёр қабул ташқил этилган, партия
ташқилотларига 524 та мурожаат келиб тушган. Ушбу
мурожаатларнинг 147 таси бўйича ҳуқуқий тушунтириш
берилган. 137 таси тегишли ташқилотларга юборил-
ган ва назоратга олинган. Шунингдек, мурожаатлар
юзасидан мутасадди ташқилотларга 263 депутатлик
сўрови юборилиб, 240 таси ижобий ҳал этилган. Би-
роқ жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари
билан ишлашда айрим туман ва шаҳар кенгашлари
фаолияти қониқарсиз эканлиги таъкидланди. Масалан,
Оҳангарон, Нурафшон шаҳар ва Зангиота туман кен-
гашлари бирор марта сайёр қабул ўтказмаган. Янгийўл
шаҳар, Бўқа, Қибрай, Куйи Чирчиқ, Оққўрғон, Тошкент,
Юқори Чирчиқ туман кенгашлари эса бир мартадан
сайёр қабул ўтказган, холос. Бундан ташқари, ярим йил
давомида партия Оҳангарон туман кенгашига бор-йўли
13 та, Бекобод туман кенгашига 8 та, Зангиота туман
кенгашига 14 та мурожаат келиб тушган.

Йиғилишда сусткашликка йўл қўйган, ўз зим-
масидаги масъулиятни вазифаларга совуққонлик
билан ёндашган партия ташқилотлари ҳамда
депутатларга тегишли чоралар кўриш зарурли-
ги айтилди. Халқ депутатлари Олмалик шаҳар,
Бўқа, Оққўрғон, Оҳангарон, Паркент, Бекобод туман
Кенгашларидаги айрим депутатлар 6 ой давомида
бирорта депутатлик сўровини амалга оширмагани,
бу каби халқ вакиллари билан бўлмаган тартибда
муддатидан олдин қақариб олиш лозимлиги алоҳида
таъкидланди. Дарҳақиқат, қонунчиликда, қолаверса,
партиянинг Уставида ҳам депутат партия олдида ҳи-
сбоддор эканлиги белгиланган.

Кенгайтирилган йиғилишда халқ депутатлари ви-
лоят Кенгаши депутати Марҳаббо Курбонова, ЎЗМТДП
Бекобод шаҳар кенгаши раиси Сайёра Эргашева кун
тартибидеги масалалар юзасидан ўз фикр-мулоҳаза-
ларини билдирдилар.

Яқунда қўрилган масалалар юзасидан ЎЗМТДП
Тошкент вилоят кенгашининг тегишли қарорлари
қабул қилинди.

ЎЗМТДП Навоий вилоят кенгаши аъзолари, де-
путатлар, партия ташқилотлари ва ОАВ вакиллари
иштирок этган партия Навоий вилоят кенгашининг
кенгайтирилган йиғилишида ҳам ташқилотнинг 2018
йил биринчи ярим йилликдаги фаолияти якунлари
ва иккинчи ярим йилликдаги асосий йўналишлари
танқидий-таҳлилий муҳокама этилди.

Йиғилишда партия вилоят кенгаши раиси Илҳом
Ражабов маъруза қилди.

Таъкидланганидек, ўтган даврда партия дастурий
вазифаларидан келиб чиқиб, муайян ишлар амалга
оширилди. Жумладан, ЎЗМТДП Марказий кенгаши
томонидан ташқил этилган “Пресс-тур” лойиҳасини
амалга ошириш доирасида вилоятда ташқи ва ички
туризмни янада ривожлантириш, сайёҳларга қулай
шароитлар яратиб бериш борасидаги ишларга
алоҳида эътибор қаратилди. Аэропорт, темир йўл
вокзали, йўллар инфратузилмаси, туман ва шаҳар-
лардаги маданий мерос объектларининг бугунги
ҳолати ўрганиб чиқилди. Ўрганиш якунлари бўйи-
ча халқ депутатлари вилоят Кенгаши сессиясига
ташаббус-масала киритилиб, тегишли қарор қабул
қилинди. Шунингдек, халқ депутатлари Навбахор,
Хатирчи, Кармана, Учқудуқ туман Кенгашларидаги
партия гуруҳлари ташаббуси билан сессияларда
“Маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш
ва улардан фойдаланиш тўғрисида”ги қонуннинг
ҳудуддаги ижроси ҳамда туризмни ривожланти-
риш бўйича масалалар муҳокама этилди. Вилоятда
рўйхатга олинган 426 та маданий мерос объекти
ўрганилиб, ўрганиш натижалари фотосуратлари
билан партия Марказий кенгашига тақдим этилди.

Шунингдек, ҳудуддаги “Баркамол авлод” болалар
марказлари, Ахборот ресурс марказлари ва кутуб-
хоналар фаолияти ўрганилди. Мавжуд муаммолар
атрофлича таҳлил қилиниб, партия юқори органла-
рига тақлифлар берилди.

— Партияимизнинг дастурий мақсад-вазифаларини
самарали амалга ошириш, электорат манфаатларини
ишончли ҳимоя қилишда халқ депутатлари маҳаллий
Кенгашларидаги депутатларнинг фаолияти алоҳида
аҳамиятга эга, — деди партия вилоят кенгаши Ижро-

ия қўмитаси девони
етакчи мутахассиси
Хуршид Тошев. —
Айни пайтда Ўзбеки-
стон “Миллий тикла-
ниш” демократик
партиясидан маҳал-
лий вакилик орган-
ларига сайланган 88
нафар депутат фа-
олият кўрсатмоқда.
Улар томонидан ўт-
ган 6 ой мобайнида
маҳаллий Кенгашлар
сессиялари кун тар-
тибига 13 та масала
киритилиб, тегишли
қарорлар қабул қи-
линди. Шунингдек,

жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари
ассосида 257 депутатлик сўрови амалга оширилди.
Бироқ ушбу сўровларнинг натижадорлиги сезилма-
япти. Ўтган давр мобайнида депутатларимиз ташаб-
буси билан 63 нафар мансабдор шахснинг ҳисоботи
тингланди. Доимий комиссиялар йиғилишларига
38 тақлиф киритилиб, қарорлар қабул қилинишига
эришилди. Аммо халқ депутатлари маҳаллий Кен-
гашлардаги айрим партия гуруҳлари ва аъзолари
фаолиятида мавжуд имкониятлардан тўлиқ фой-
даланилмаётгани, ҳудудлардаги муаммоларни ҳал
этишда уларнинг таъсири сезилмаётгани ҳам шир
эмас. Партия гуруҳлари ва ташқилотларининг ўзаро
ҳамкорлигини бугунги кун талаби даражасида деб
бўлмайди. Фаолиятимиздаги бу каби камчиликларни
бартараф этиб, келгусидаги ишларимиз самарадор-
лигини оширишга эътибор қаратишимиз лозим.

Йиғилишда вилоятдаги партия ташқилотларининг
ёшлар билан ишлаш борасидаги фаолияти ҳам
таҳлил этилди. Таъкидланганидек, 2017 йилнинг 12
июлидаги видеоселектор йиғилишида давлатимиз
раҳбари сиёсий партияларнинг ёшлар ўртасида
олиб бораётган ишлари, партиялар қоида ташқил
этилган “Ёшлар қанот”ларининг фаолияти қониқарли
эмаслигини қайд этган эди. Бу борада белгиланган
вазифалар асосида Ўзбекистон “Миллий тикланиш”
демократик партияси вилоят кенгаши “Ёшлар қа-
ноти” фаолияти янада такомиллаштирилди. Шу йил
биринчи ярим йиллигида партия ташқилотлари ва
киллари депутатлар билан ҳамкорликда 936 аҳоли
хонадонига кириб, жами 2 минг 150 нафар ёшлар
билан суҳбатлашди. Улар томонидан билдирилган
478 мурожаатдан 455 таси тегишли ташқилотлар
билан ҳамкорликда ижобий ҳал этилди ҳамда 33
мурожаат депутатлар назоратига олинди.

— Партиянинг “Хизмат — беминнат” лойиҳаси до-
ирасида 44 та ўқув курси ва спорт тўғраги фаолияти
йўлга қўйилди. Уларда жами 250 нафар ёшнинг ишти-
роки таъминланган, — деди партия вилоят кенгаши
“Ёшлар қаноти” етакчиси Илҳом Турсунов. — Аммо
бу йўналишда олиб бораётган ишларимиз етарли
даражада эмас. Президентимиз 4 июль куни ёшлар
билан манзилли ва тизимли ишлаш, улар учун муно-
сиб шароитлар яратиш, бандлигини таъминлаш ма-
салаларига бағишланган видеоселектор йиғилишида
халқ вакиллари сифатида депутатлар корпуси ёшлар
кечажаги учун ҳаммадан ҳам кўпроқ жон куйдири-
ши, улар жойларда сиёсий партияларнинг “Ёшлар
қанот”лари фаолиятини тубдан такомиллаштиришга
амалий ёрдам кўрсатиши лозимлигини таъкидлади.
Бунинг учун эса келгусида ёшлар ва “Кўмак” ҳуқуқий
тарғибот гуруҳи аъзоларининг депутатлар билан ҳам-
корлигини янги босқичга кўтаришимиз лозим.

Кенгайтирилган йиғилишда “Ёшлар — келажагимиз”,
“Обод қишлоқ”, “Ҳар бир оила — тadbиркор” Давлат
дастурлари ижросида партия ташқилотлари ва депу-
татлар фаол иштирок этиши лозимлиги таъкидланди.
Шунингдек, Президентимиз томонидан шу йил 28
июнда имзоланган “Ўзбекистон Республикаси давлат
мустақиллигининг йигирма етти йиллик байрамига
тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги қарор
ижросини таъминлаш юзасидан тарғибот тadbирлари
ва маънавий-маърифий кечалар ташқил этиш, истиқлол
шодиёналарини муносиб тарзда нишонлаш бўйича
фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Йиғилишда ЎЗМТДП Марказий кенгаши Ижроия
қўмитаси котиби Хусниддин Ражабов, бўлим бошлиғи
Ҳанифа Зокирова вилоят, туман ва шаҳар партия
ташқилотлари ва депутатлар томонидан йўл қўйилган
камчиликлар, улар олдида турган вазифалар хусусида
тўхтади. Депутатлик сўровлари натижадорлигини
янада ошириш, шаҳар ва туман кенгашлари фаолия-
тини кучайтириш, хато ва камчиликларни бартараф
этиш юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди.

Ярим йиллик сарҳисоб йиғилишида халқ депу-
татлари вилоят Кенгашидаги ЎЗМТДП гуруҳи раҳбари
Бахтиёр Бозоров, партия вилоят кенгаши Ижроия
қўмитаси девони етакчи мутахассиси Дилдора Каттаева
ҳамда маҳаллий Кенгаш депутатлари ўтган даврдаги
фаолиятда йўл қўйилган камчилик ва фойдаланилма-
ган имкониятлардан тўғри хулоса чиқариш, келгусида
амалий саъй-ҳаракатларни жадаллаштириш зарурли-
гини таъкидладилар.

Йиғилиш кун тартибидеги масалалар юзасидан
ЎЗМТДП Навоий вилоят кенгашининг тегишли қарор-
лари қабул қилинди.

М. КОМИЛОВА,
“Milliy tiklanish” мухбири,
Абдували БҲРИЕВ,
ЎЗМТДП Навоий вилоят кенгаши
матбуот котиби

< Давоми. Бошланиши 1-бетда.

Бу каби омиллар ўзбек киноси савияси тушиб боришига, унинг жаҳон кино бозорида
муштаҳам ўрин ололмаётганига сабаб бўлаётир. Оқибатда ўзбек кино бренди ҳали ҳам тўла
шакллангани йўқ, халқаро экранлардан жой олиш масаласини-ку гапирмаса ҳам бўлади.

МИЛЛИЙ КИНОИНДУСТРИЯ РИВОЖЛАНАДИ

Мазкур қарорда кўзда тутилган чора-тадбирлар соҳадаги мавжуд муаммоларни бар-
тараф этиш ва кино санъатининг янада ривожланишига хизмат қилади. Қарорда кино
соҳасида кадрлар тайёрлаш ва малакасини оширишга алоҳида урғу берилган. 2019-2020
ўқув йилидан бошлаб Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг иқтидорли
битирувчиларини ҳамда институтда “Ижро этувчи продюсер” ва “Кинорежиссура ва ки-
нодраматургия” йўналишлари бўйича дастлабки саралашдан ўтган бакалавр даражасига
эга миллий кинематография соҳасининг мутахассисларини С.А.Герасимов номидаги Россия
кинематография давлат институти қошидаги “Кино ва телевидение”нинг олий курсларига
ўқишга юбориш белгиланган. Бу каби тажриба алмашинуви соҳани етук кадрлар билан
таъминлашда муҳим омил бўлади.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, қарор билан кино маҳсулотларини ишлаб чиқариш
ва уларнинг прокати билан шуғулланувчи ташқилотлар барча турдаги солиқлар ва мажбу-
рий ажратмалар тўлашдан (бундан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги
Бюджетдан ташқари пенсия жамғармасига ажратмалар мустасно) озод этилади. Шунингдек,
белгиланган рўйхат бўйича олиб кириладиган кино ишлаб чиқариш ва кино намойиш этиш
ускуналари учун, “Ўзбеккино” Миллий агентлиги ўрнатилган тартибда шакллантириладиган
рўйхат бўйича “Ўзбекфильм”, “Хўжжати ва хроникал фильмлар киностудияси”, “Республика
кинофонди”, “Республика кинопрокат маркази”, “Мультипликацион фильмлар студияси”
давлат унитар корхоналарини қайта қуриш ва жиҳозлаш доирасида олиб кириладиган
киноиндустрия ускуналари учун божхона тўловларидан (божхона расмийлаштируви йиғи-
мидан ташқари) озод этилиши белгиланган.

Қарорда назарда тутилган яна бир муҳим масала — давлат-хусусий шерикчилиги
ассосида туризм ва кино соҳасини ўзаро уйғунликда ривожлантириш мақсадида сайёҳлик
йўналишларига яқин ҳудудларда “Учта шаҳар”, “Халқ дипломатияси шаҳри”, “Этношаҳар”
ҳамда “Киношаҳар” лойиҳалари амалга оширилади. Бу эса кино маҳсулотлари орқали
юртимизнинг туризм салоҳиятини ҳам намоян қилиш имконини беради.

Мазкур қарор миллий кино санъатимизнинг янада тараққий этиши, жаҳон кино бозо-
ридан асосий ўринларни эгаллаши, кино маҳсулотларининг сифатли ва мазмунли ишлаб
чиқарилишига хизмат қилади. Шу ўринда таъкидлаш жоиз, ушбу қарор ўз мазмун-моҳияти
билан Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партиясининг дастурий вазифалари
билан муштарак. Партия сайловолди Платформасида Ўзбекистон халқининг маданияти
ва санъати ютуқларини халқаро майдонда кенг миқёсда тарғиб этиш, ҳозирги Ўзбекистон
заминида яшаб ижод этган ва жаҳон тамаддуни тараққиётига салмоқли хисса қўшган
илм-фан, маданият, адабиёт ва санъат намояндалари, буюк давлат арбоблари, ҳарбий
саркардалар ҳаёти ва фаолиятига бағишланган кино асарларни яратиш ва уларни дунё
жамоатчилиги диққат-эътиборига етказишга кўмаклашиш вазифалари белгиланган. Қарорда кўзда тутилган чора-тад-
бирларнинг амалга оширилиши, ўз навбатида, ушбу дастурий вазифаларимиз ижросига ҳам хизмат қилади.

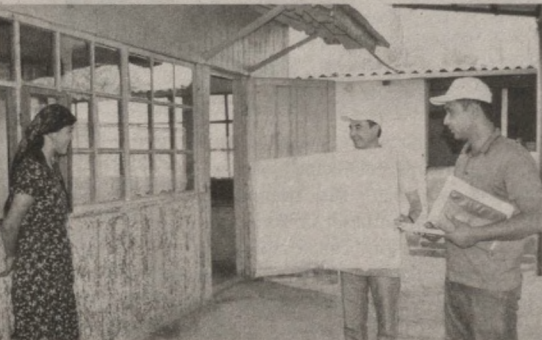
Дилфуза ЖАЛИЛОВА,
ЎЗМТДП
фракцияси
аъзоси

“Уйма-уй” лойиҳаси — амалда

Бугунги шиддатли ислохотлар даври ҳар бир соҳа ва унинг вакилидан
ташаббускорликни, амалий натижаларни кутмоқда. Ана шундай талаб-
лардан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик
партияси бир қанча янги лойиҳаларни ҳаётга татбиқ этиб, улар воситасида
жойлардаги кўплаб муаммоларга ечим топмоқда.

278 НАФАР ЁШНИНГ БАНДЛИГИ ТАЪМИНЛАНДИ

2018 йилнинг ўтган даврида Сурхондарё
вилоятда “Ёшлар қаноти”нинг “Уйма-уй”
лоийҳаси доирасида 4 ярим мингдан зиёд
хонадонга кирилиб, бу жараёнга 29 мингга
яқин уюшмаган ёшлар ва хотин-қизлар
қамраб олинди. Ўрганишлар натижасида
депутатлар ва партия ташқилотларимиз
кўмагида 278 нафар йигит-қиз иш билан
таъминланди.

“Ёшлар қаноти” вакиллари уйма-уй ўр-
ганишлари давомида Жарқўрғон тумани
Қора ёнтоқ маҳалласидаги ёшлар муам-
молари, уларнинг оилавий шароити билан
танишди. Сарвиноз Меликулова 18 йилдан
бўён ногиронлик нафақаси тайинланишига
эриша олмаётган экан. Унинг мурожаати
атрофлича ўрганилгандан сўнг Жарқўрғон
туман тиббиёт бирлашмасига мурожаат
қилинди. Бирлашма шифокори Салим
Бозоров Сарвиноз Меликулованинг ҳуж-
жатларини мутахассислар иштирокида ба-
тафсил ўрганиб чиқди ва тиббий текширув
ўтказилди. Шундан сўнг унга ногиронлик
нафақаси тайинланиши мумкинлиги ва 4
ой муддат узлуксиз даволаниши зарурлиги
тушунтирилди. Туман тиббиёт бирлашма-
сида даволаниш учун йўланма берилди.
Сарвиноз айти пайтда ногиронлик нафақа-
сини олмоқда. 18 йиллик масалага ечим
топилганидан унинг ўзи ҳам, отаси ҳам
ЎЗМТДП вакилларида миннатдор.

вомида уюшмаган ёшлардан 5 нафари “Ши-
ринликлар дунёси” масъулияти чекланган
жамиятга, 2 нафари “Жозоба мебель” МЧЖга
ишга жойлаштирилди. Ушбу жараёнда ёшлар
ўртасида тушунтириш ва тарғибот ишларини
ҳам олиб бораёلمиз.

Халқ депутатлари Сурхондарё вилоят
Кенгаши депутатлари Шохида Орипова
ҳамда Шаҳзод Худойбердиевнинг Шўрчи
туманидаги ўрганишлари доирасида ҳам
қатор масалалар жойида ҳал этилди. Ху-
сусан, Совжиронбобо маҳалласидаги му-
аммоларни ўрганиш жараёнида бу ердаги
457 хонадон вакиллари билан юзма-юз му-
лоқотлар давомида кўтарилган 275 масала
ва муаммонинг 126 тасига ечим топилди. 58
хонадонга газ баллонлари етказиб берил-
ди. Аҳоли вакиллари депутатларнинг бун-
дай амалий ишларидан мамнун бўлдилар.

“Ёшлар қаноти” вакиллариининг “Уй-
ма-уй” лойиҳаси доирасида Шеробод туман-
идаги ўрганишлари чоғида яна бир савоб
иш қилинди. Тумандаги Хўжақия маҳалла-
сида истиқомат қилувчи 87 ёшли Бибибора
момонинг ҳолидан хабар олинди, туман
тиббиёт бирлашмаси кўмагида даволаниши
ва саломатлигини тиклаш мақсадида мар-
казий шифохонага ётқизилди.

Наргиза ШАЙДУЛЛАЕВА,
ЎЗМТДП Сурхондарё вилоят
кенгаши матбуот котиби

Мавзуга қайтиб...

МАҲАЛЛИЙ КЕНГАШ СЕССИЯСИ ҚАРОРИ
ҲАМОН ИЖРО ЭТИЛМАЯПТИ. НЕГА?

Бугун халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларнинг ваколат ва фаолият доираси кенгайиб, депутатлар зиммасига катта вазифалар юклатилмоқда. Улар сессияларга муайян ташаббус-масалалар киритиб, ҳудудлардаги мавжуд масала ва муаммоларни ечишга, фуқаролар мурожаатларини ижобий ҳал этишга эътибор қаратаёттир. Аммо сессияларга масала киритиш — бу ишнинг бошланиши. Энг муҳими, ташаббус-масала юзасидан қабул қилинган қарорлар ижросини таъминлаш, белгиланган вазифаларни амалга оширишдир. Аммо, афсуски, сессия қарорлари ижросига нисбатан сусткашлик ва эътиборсизлик ҳамон давом этиб келмоқда.

Ёдинғизда бўлса, газетамизнинг 2018 йил 10 январь сониди “Фахридиннинг жасорати — фидойилик намунаси” сарлавҳаси остида мақола чоп этилган эди. Унда халқ депутатлари Қўшработ туман Кенгашидаги Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси гуруҳи аъзолари Кенгашнинг 26-сессияси муҳокамасига киритиб, қарор қабул қилинишига эришган масала — хизмат бурчини бажариш чоғида қаҳрамонларча ҳалок бўлган ички ишлар ходими Фахридин Тиркашев номини абадийлаштириш мақсадида у таълим олган 56-умумтаълим мактабининг унинг номи билан аташ тўғрисида сўз боради.

Мактабга Фахридин Тиркашев номининг берилиши “Ўзбекистон Республикасида маъмурий-ҳудудий тузилиш, топонимик объектларга ном бериш ва уларнинг номларини ўзгартириш масалаларини ҳал этиш тартиби тўғрисида”ги қонуннинг 19 ва 28-моддаларига мувофиқ келади. Чунки мактаб унгарча ҳеч бир ном билан аталмаган. Қолаверса, мактаб педагогик жамоаси, “Жўш” маҳалла фуқаролар йиғини кенгаши ҳамда Қўшработ

туман ҳокимлигининг бу ҳақдаги қарорлари мавжуд. Бундан ташқари, ушбу қарор Самарқанд вилоят ҳокимлиги ҳузуридаги “Давлат тили ҳақида”ги қонунни амалга ошириш, топонимик атамаларга ном қўйиш ва лотин ёзувидаги ўзбек алифбосини жорий этиш кенгаши билан келишган ҳолда тасдиқланган.

Бироқ орадан етти ой вақт ўтдики, халқ депутатлари Қўшработ туман Кенгаши сессияси қарори ҳамон ижро этилгани йўқ; қоғозда қолиб кетаёттир. Буни қандай изоҳлаш мумкин — кўзбўямачиликми, одамларни шунчаки алдаб қўйишми ёки раҳбарларнинг ўз ишига масъулиятсизлигими?

— Туман Кенгаши сессиясида укам Фахридин Тиркашевнинг номини абадийлаштириш тўғрисидаги масала киритилганини эшитиб кўнглимиз тоғдек кўтарилган эди, — дейди Абдуғаффор Тиркашев. — Лекин бу ташаббус ҳамон қоғозда қолиб кетаётгани бизни таажжубга солмоқда. Ижрочилар нахотки сессия қарорига ҳам эътиборсиз қарашса?!

— Бир зумда ўтиб кетадиган умрини эзгу амаллар, хайрли ишлар билан ўтказ-

ган инсон мангуликка дахлдор, — дейди “Жўш” маҳалла фуқаролар йиғини раиси Илҳом Эсиргапов. — Бугунги тинч ва осойишта кунлар учун жон фидо қилган Фахридинжон сингари мард ўғлонларни халқимиз ҳеч қачон унутмайди. Уларнинг номини абадийлаштириш, юрт тинчлиги ва осойишталигига қўшган ҳиссасини қадрлаш бизнинг инсоний бурчимиз. Бу, албатта, ўсиб келаётган ёш авлод учун ҳам ўзига хос бир ибрат, намуна. Аммо қарор ижросининг ҳамон пайсалга солинаётгани кўнглини хира қилади.

— Сессияда қабул қилинган қарор кўпчилиكنинг кўнглидаги гап бўлган эди, — дейди 80 ёшни қаршилаётган жўшлик Абдуғани бобо Мамасолиев. — Аммо орадан шунча вақт ўтган бўлса-да, ҳеч иш қилинмади. Бундай эзгу ишларнинг пайсалга солинаётганини, сессия қарори ижроси таъминланмаётганини қандай тушуниш мумкин? Унинг бажарилмай қолиб кетаётгани жўшликларнинг маҳаллий ижро ҳокимияти органларига бўлган ишончини сусайтирмоқда...

Дарҳақиқат, маҳаллий Кенгаш сессияси қарорига нисбатан бундай муносабат фуқароларда ҳам ижро ҳокимияти органлари, ҳам халқ вакилларига нисбатан ишончсизликни келтириб чиқаради. Қарордан мақсад — уни ижро этиш, фуқаролар хоҳиш-истагини амалга оширишдан иборат. Туман ҳокимлиги ва масъул идоралар бу масалага албатта эътибор қаратади, деган умиддамиз.

Ориф ХОЛИҚУЛОВ,
“Milliy tiklanish” мухбири

Партия лойиҳаси — амалда

ТАШАББУСКОР ХОТИН-ҚИЗЛАР БАҲСИ
“XXI АСР АЁЛИ” КҮРИК-ТАНЛОВИНИНГ ВИЛОЯТ БОСҚИЧЛАРИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Аёл — ҳаёт давомчиси, миллат келажаси, латофат ва нафосат соҳибаси. Бугунги кун аёли илми, теран тафаккури, ташаббускорлиги, ишжоеат ва қатъияти, ўз иқтидори ва истеъдоди билан ҳам жамиятнинг фаол аъзосига айланган. Бунинг юртимиз хотин-қизларининг турли жабҳаларда эришаётган муваффақиятлари яққол тасдиқлайди.

Хотин-қизларнинг жамият ҳаётидаги ўзгаришларда фаол иштирокини таъминлашга қаратилган саъй-ҳаракатлар жараёнида Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси ҳам муносиб иштирок этишга интилмоқда. Жумладан, ЎзМТДП Марказий кенгаши “Аёллар қаноти” анъанавий тарзда ўтказиб келаётган “Донолик ва ташаббускорлик — сиёсий етакчилик мезони” шиори остидаги “XXI аср аёли” республика кўрик-танлови ҳам ташаббускор, иқтидорли хотин-қизларни кашф этишга хизмат қилмоқда.

Мазкур кўрик-танловнинг вилоят босқичлари юқори савияда, ЎзМТДП хотин-қизларининг фаоллигида ўтмоқда.

Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси сайловолди Платформасида аёлларнинг жамиятимиздаги маъқени тобора юксалтириш, уларнинг орзу-ўйлари, интилишлари ва қизиқишларини ўрганиш ва хотин-қизларнинг куч-ғайрати, ақл-заковатини улғу мақсадлар йўлида бирлаштириш асосий мақсад-вазифалардан бири сифатида белгиланган. “XXI аср аёли” кўрик-танлови аини шу мақсадга қаратилган. Унинг Жиззах вилоят босқичи қизғин ва иштирокчилар фаллигидеда ўтди.

— Мамлакатимиз хотин-қизлари орасидан истеъдод эгаларини кашф этиш, сиёсий етакчиларни шакллантириш, уларнинг маънавий, ҳуқуқий ва сиёсий маданиятини юксалтириш, қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш мақсадида ташкил этилган ЎзМТДПнинг йирик лойиҳаларидан бири ҳисобланган мазкур кўрик-танловда иштирок этиш истагини билдирган жаззакхлик хотин-қизлар сони йилдан-йилга кўпайиб бормоқда, — деди ЎзМТДП вилоят кенгаши Ижроия кўмитаси девони раҳбари вазифасини бажарувчи Орифқўжа Мелиев. — Иштирокчиларнинг деярли барчаси мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қўламли ислоҳотлар мазмун-моҳиятини теран англайди. Ён-атрофимизда рўй бераётган воқеаларга бефарқ эмас. Улар орасидан келажакда партияимизнинг ҳақиқий етакчилари етишиб чиқишига ишонаман.

Кўрик-танловнинг вилоят босқичида шаҳар ва туманларда қолиб деб топишган 13 иштирокчи қатнашди. Улар “Партия менинг тақдиримда”, “Партия фаолиятида ташаббусларим”,

“Партия дастури ва қонунчиликка тақлифлар” каби уч шарт юзасидан билими, топқирлиги, донолиги ва ташаббускорлигини намоён этди.

Танлов — ўз номи билан танлов. Унда фақат ўта зийрак, ҳозиржавоб иштирокчигина қолиб бўлади. Якуний натижага кўра Фаллаорол тумани вакили, Жиззах давлат педагогика институти талабаси Севара Эгамова қолибликни қўлга киритди. У энди донолик ва ташаббускорлик ботида танловнинг республика босқичида вилоят шарафини ҳимоя қилади.

Мазкур кўрик-танлов хотин-қизларнинг сиёсий етакчилик ва ташаббускорлик маҳоратини ошириб, интеллектуал салоҳиятини намоён этиши ва жамиятда муносиб ўрин эгаллашига кўмаклашмоқда, — деди тадбирда ЎзМТДП Тошкент вилоят кенгаши раиси Маҳмуд Назаров. — Бу билан иштирокчиларнинг нафақат ҳуқуқий ва сиёсий билимлари бойимокда, балки уларнинг фаол фуқаролик позицияси ҳам юксалиб бораёттир. Шунингдек, кўрик-танлов давомида иштирокчилар мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қўламли ислоҳотлар, сиёсий партиялар фаолияти, уларнинг дастурий ғоялари, депутатлар ваколатлари борасидаги билимларини янада мустаҳкамламоқда. Бугун Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси ўз сафида илғор фикрли замондошларимизни бирлаштиришга интилмоқда. Бу, ўз навбатида, ЎзМТДП дастурий мақсад-вазифалари ижросининг мукамал бўлишини таъминлайди. Партия дастурий мақсадлари аҳоли орасига чуқур кириб бораганина, партия маъқеи мустаҳкамланади, электоратнинг унга бўлган ишончи ортади. Танлов иштирокчилари худди шу эзгу вазифани амалга оширишга бел боғлаган.

Қизгин баҳсларга бой ва кўтаринки руҳда ўтган тадбир давомида иштирокчиларнинг ҳар бири чиқишини ҳакамлар ҳайъати муносиб баҳолаб борди. Баҳс-мунозараларнинг якуний хулосаларига кўра Бекобод санъат коллежи ўқитувчиси Гулруҳ Турсунқулова қолибликни қўлга киритди.

Танлов сўнигида иштирокчилар партия Тошкент вилоят кенгаши туманида фахрий ёрлиқ ва эсдалик совғалари билан тақдирланди.

Партия ташкилотлари материаллари асосида
“Milliy tiklanish” мухбири
Ойдин АЛИМАРДОНОВА тайёрлади.

Депутат фикри

Мамлакатимизда ёшларнинг жамиятда муносиб ўрин топишини қўллаб-қувватлаш ва бунинг учун зарур шарт-шароитлар яратиш ислоҳотларнинг муҳим йўналишларидан бирига айланди. Гарчи бу борада кенг қўламли ишлар амалга оширилаётган бўлса-да, лекин ҳали олдимизда қилиниши зарур бўлган жуда кўп вазифалар, муаммолар мавжудлиги сир эмас. Шу боис ёшлар билан бевосита боғлиқ айрим ижтимоий муҳим масалаларга етарлича эътибор қаратилмаяпти, уларнинг қаровсиз ва назоратсиз қолиши оқибатида турли жиноятлар содир этилмоқда.

ЁШЛАР ЖИНОЯТЧИЛИГИГА
ҚАРШИ КУРАШИШ
УЛАРГА ЎЗ ВАҚТИДА ЭЪТИБОР ҚАРАТИШДАН БОШЛанади

Шу йилнинг 27 июль куни Президентимиз раислигида жиноятчиликнинг барвақт олдини олиш борасидаги ишларнинг бугунги ҳолати, бу борада ички ишлар органлари ва бошқа давлат идораларининг масъулиятини янада ошириш, тизимда мавжуд муаммо ва камчиликларни бартараф этиш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилишида кўтарилган оғриқли муаммолар ҳар биримизнинг зиммамизга улкан вазифа ва масъулият юклайди. Йиғилишда шу йилнинг 6 ойи давомида юртимизда қайд этилган жами жиноятларнинг 30 фоизиде ёшларнинг қўли борлиги ачинарли аҳвол экани айтилди. Давлат раҳбари бунинг сабабини ёшлар ягона ғоя ва мақсад йўлида жинслашмаётгани, таълим-тарбия ва бандликни таъминлашда кўплаб тизимли муаммолар ҳал этилмаётгани билан изоҳлади.

Президентимиз ташаббуси билан ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини тўла таъминлаш, уларнинг ташаббусларини, ғояларини рўёбга чиқариш, умуман, ёш авлодни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида Ўзбекистон ёшлар иттифоқи тузилди, унга кўп ваколатлар берилди. “Yoshlar — kelajagimiz” Давлат дастури қабул қилинди. Ушбу дастур асосида ёшларнинг янги ғоя ва ташаббусларини қўллаб-қувватлаш, тадбиркорлик фаолиятини бошлашига кўмаклашиш, бандлигини таъминлаш ишлари бошлаб юборилди.

Ёшлар билан ишлаш борасидаги фаолиятни кучайтириш мақсадида янги тузилмалар — Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Ёшлар масалалари бўйича комиссия, Сенатда Ёшлар, маданият ва спорт масалалари кўмитаси ташкил қилинди, Хотин-қизлар кўмитаси, “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази ва аҳоли билан тўғридан-тўғри ишлайдиган бошқа ташкилотлар, ҳоқимликлар, ички ишлар бўлиmlариде ёшлар бўйича ўринбосар лавозими жорий этилди.

Бироқ яратилаётган бундай шароитлар, тузилаётган нуфузли тармоқ бириклариде, ажратилаётган маблағлар, кўрилаётган чора-тадбирлар кўламига қарамасдан ёшлар ўртасидаги жиноятчиликка батамом барҳам бериб бўлмапти. Бунинг сабаби нимада? Ёшларни жиноят содир этишга нима мажбур қиляпти?

Назаримда бундай хунук манзаранинг юзага келишига сабаб бўлаётган омиллардан бири аксарият ёшларнинг ўз ҳолига ташлаб қўйилгани, уларга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатилмаётганидир. Шунинг оқибатида ҳозирда бирорта ҳам ижтимоий фойдали

ишларга жалб этилмаган, уюшмаган ёшларнинг сафи 1 миллиондан ошиб кетган ва бу рақам тобора ортиб бормоқда.

Президентимизнинг бу борада қайғуриб, ташвиш чекаётгани, жойлардаги масъуллар ёшлар томонидан содир этилаётган ҳар бир жиноят бўйича муҳокамаларни ўзлари ташкиллаштириши ва сабабларини аниқлаши, оммавий ахборот воситаларида бевосита чиқиб, маълумот бериши даркор, деган талабни қўяётгани бежиз эмас. Шундагина ҳар бир жиноятнинг илдизига етиб бориш, сабабларини аниқлаб, келгусида унинг олдини олишда аниқ натижага эришиш мумкин бўлади. Акс ҳолда жиноятчиликка қарши курашиш имунитетини шакллантириш ўрнига унинг оқибатлари билан овора бўлиб қолаверамиз.

Айни масала юзасидан барча давлат ташкилотлари, вазирлик ва идоралар, жамоат ташкилотлари, шу билан бирга, биз — халқ вакиллари. Фаолиятимизни жонлантиришимиз, бу йўналишдаги ишларимизни қайта кўриб чиқишимиз лозим. Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Ёшлар масалалари бўйича комиссияси ёшлар, хотин-қизлар бандлигини таъминлаш, ёшлар тадбиркорлигини ривожлантириш, улар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олиш борасида ибратли ишларни амалга оширди. Бироқ бу ишлар бугунги воқелик олдида етарли эмаслиги аён бўлиб турибди. Шу сабаб парламент аъзолари яқин кунларда Қонунчилик палатасининг Ёшлар масалалари бўйича комиссияси иштирокида “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги қонун ижросини таъминлаш борасида қилинаётган ишларни танқидий ўрганиб, аниқ тақлифлар билан чиқади.

Зеро, эртамик қандай бўлиши бугунги саъй-ҳаракатларимизга боғлиқ. Келажакимизни таъминловчи авлодга муносиб шароит ва имконият яратиш, улар тақдирига бефарқ қарамаслик, муаммоларини ўрганиб, уларга кўмакдош бўлиш юртимизнинг эртанги пойдевори мустаҳкамлигига хизмат қилади.

Жолдасбай
АБДИЖАМИЛОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатасининг
Ёшлар масалалари
бўйича комиссия раиси
ўринбосари,
ЎзМТДП фракцияси аъзоси

Ёшлар сиёсати

“ЭНДИ МЕН ҲАМ ИШЛИМАН...”

Давлатимиз раҳбарининг “Ёшлар — келажакимиз” Давлат дастури тўғрисида”ги фармони ижросини таъминлаш борасидаги ишлар ҳудудларда изчил давом эттирилмоқда. Ушбу дастур ёшларнинг ижтимоий-иқтисодий фаоллигини ошириш, уларни тадбиркорлик фаолиятига кенг жалб қилиш, ёш ишбилармонларнинг истиқболли ғоялари ва лойиҳаларини рўёбга чиқариш ва бандлигини таъминлашга хизмат қилмоқда.

“Ёшлар — келажакимиз” Давлат дастури ижросини таъминлаш юзасидан белгиланган чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадида Кармана туманида ҳам туман штаби шакллантирилиб, 8 ишчи гуруҳи ўрганишлар натижалари бўйича маълумотларни умумлаштириб бормоқда.

— Ишчи гуруҳи аъзолари шу кунга қадар 25 мингдан зиёд ёш йиғит-қизлар билан учрашиб, уларнинг муаммо ва қизиқишларини ўрганди, — дейди Кармана туман штаби ходими Жамшид Мусаев. — Ўрганишлар давомида уларнинг 2 минг 351 нафари тадбиркорлик билан шуғулланиш истагида эканлигини, 74 нафари тикув машинасига эҳтиёж борлигини маълум қилди. 21 йиғит-қиз иш билан таъминланди. 524 нафар ёшнинг муаммоси ишчи гуруҳлари томонидан жойида ҳал этилди.

Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партиясидан халқ депутатлари туман Кенгашига сайланган депутатлар Лола Саматова, Наргис Шомиева, Исом Нодиров ҳам ишчи гуруҳи аъзолари сафиде ёшлар муаммоларини ўрганиб,

уларга кўмак бериш жараёнида фаол иштирок этмоқда.

— Президентимизнинг “Ёшлар — келажакимиз” Давлат дастури тўғрисида”ги фармони ижросини таъминлашга кўмаклашиш зиммамиздаги масъулиятли вазифалардандир, — дейди депутат Исом Нодиров. — Ишчи гуруҳимиз аъзолари Нарпай туманидаги маҳаллаларда бўлиб, ҳар бир ёш билан суҳбат ўтказди, саволнома асосида уларнинг қизиқиш ва муаммоларини ўрганди. Ҳудуддаги бўш турган бинолар рўйхати шакллантирилиб, бу бўйича маълумотлар туман штабига тақдим этилди. Бу каби бинолар тадбиркорлик билан шуғулланиш ниятида бўлган йиғит-қизларга ўз бизнесини бошлаши учун ажратилса, ҳам ёшларимиз қўллаб-қувватланади, ҳам бўш ётган бинолардан самарали фойдаланиш имкони пайдо бўлади.

— Коллежни тугатганимдан буён ишсизликдан қийналаётган эдим, — дейди тумандаги Деҳқон маҳалласида истиқомат қилувчи Сабина Ҳалимова. — Ишчи гуруҳи аъзолари уйимизга келганида

ушбу масаладаги мурожаатимни тинглаб улар мени, албатта, ишга жойлаштиришларини айтди. Даставвал ишонмадим. Аммо мен бугун туманимиздаги 5-мактабга таълим муассасасига ишга жойлашдим. Президентимиз раҳнаомлигида биз ёшларга қаратилаётган эътибордан, бу эса амалда ўз натижасини кўрсатаётганидан жуда хурсандман.

Дарҳақиқат, ушбу дастур доирасида туманда амалий ишлар олиб боришмоқда. Ишчи гуруҳ аъзолари навқирон авлоднинг бизнес ташаббуслари, стартап, ғоя ва лойиҳаларини рўёбга чиқаришга кўмаклашиш ва қўллаб-қувватлаш, банд бўлмаган ёшларни меҳнат бозорида талаб юқори бўлган мутахассисликлар ва бизнес юритиш кўникмаларига ўқитиш, шунингдек, йиғит-қизларнинг ижтимоий-иқтисодий фаоллигини ошириш орқали уларнинг бандлигини таъминлашга ўз ҳиссасини қўшаётганидан ҳудуд аҳолиси — ёшлар ва ота-оналар беҳад мамнун.

Шерзод ХҲҲАЁРОВ,
ЎзМТДП Кармана туман
кенгаши етакчи мутахассиси

ИСЛОМ ЦИВИЛИЗАЦИЯСИ МАРКАЗИ БУЮК АЖДОДЛАРИМИЗ АҚЛУ ЗАКОСИ КЎЗГУСИГА АЙЛАНАДИ

< Давоми. Бошланиши 1-бетда.

— Муқаддас заминимиз азалдан улур алломаларга бешик бўлган, бу азиз зотларнинг инсоният тамаддуни, айниқса, ислом дини ва маданияти ривожига қўшган бекиёс ҳиссасини жаҳон жамоатчилиги яхши билади, тан олади, — дейди Ш.Миноваров. — Давлатимиз раҳбари нуфузли минбарлардан туриб исломнинг дунё миқёсидаги ўрнига, аждодларимизнинг динимиз ривожига қўшган ҳиссасига юксак баҳо берди ҳамда ҳаётий тақлифларни илгари суриб келмоқда. Хусусан, Тошкентда бўлиб ўтган Ислом ҳамкорлик ташкилоти Ташқи ишлар вазирлари кенгаши 43-сессиясининг очилиш маросимидаги нутқида "...буюк аждодларимиз бўлган ислом оламининг мутафаккирлари асарларини, уларнинг бутунжаҳон цивилизацияси ривожига қўшган беҳад ҳиссасини чуқур ўрганиш, теран англаш ва кенг оммалаштириш алоҳида аҳамиятга эгадир. Бу масала ёшларда илм-фанга ва таълим олишга интилиш туйғусини кучайтириш, барча жамиятларда ислом қадриятлари ва маданиятини тўғри англаш ҳамда қабул қилиш, дунёнинг барча халқларига Ислом динининг ҳақиқий мазмун-моҳиятини етказиш учун муҳимдир" деган эди. Бундан ташқари БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессияси минбаридан туриб ҳам "Биз бутун жаҳон жамоатчилигига ислом динининг асли инсонпарварлик моҳиятини етказишни энг муҳим вазифа, деб ҳисоблаймиз" деб, бу фикрни яна бир қарра алоҳида таъкидлади.

Марказимиз фаолияти ҳам аини шу вазифаларни бажаришга — ислом дини билан боғлиқ бой ва ноёб меросни илмий асосда чуқур ўрганиш, унинг инсонпарварлик моҳиятини очиб бериш, юртимиздан етишиб чиққан буюк аллома ва мутафаккирларнинг ҳаёти ва илмий-ижодий фаолияти билан халқимиз ва жаҳон жамоатчилигини кенг таништириш, ёш авлодни инсонпарварлик ғоялари, миллий ғурур ва ифтихор руҳида тарбиялашга йўналтирилган.

Мавриди келганда таъкидлаш жоиз, инсоният тарихида турли цивилизациялар бўлган. Бунга Миср, Карфаген, Юнон-Рум, Бобил ва бошқа цивилизацияларни мисол қилиб келтириш мумкин. Аммо уларнинг ҳеч қайси бири ислом цивилизацияси каби тез ва кенг ёйилмаган, аксинча таназзулга юз тутган. Бу ҳолат чуқурроқ таҳлил этилса, юқорида қайд этилган цивилизациялар ислом диничалик инсоний одоб-ахлоққа, инсон шайнинг дхлсизлигига, эзгулик ва маънавиятга эътибор қаратмаган. Асосан зўравонлик, жамиятнинг кескин табақалашуви асосланган ушбу цивилизациялар пировардида таназзулга юз тутди.

Ислом дини нозил бўлганидан сўнг дастлаб Арабистон ярим оролида шаклланган ушбу цивилизация эса ғоят қисқа вақт — бир, бир ярим аср ичида қурраи заминимизнинг учдан бир қисмида одамларнинг ҳаёт тарзини тубдан ўзгартириб юборди. Зеро, ислом ўз мазмун-моҳияти бўйича юксак ахлоқ меъёрларига асосланган. Пайғамбаримиз Мухаммад салаллоху алайҳи васаллам шунинг учун ҳам "Мен олижаноб хўлқларни янада мукаммаллаштириш учун келганман" деган. Ислом дини қўлчиликка қарши чиққан, маърифат, илм-фанни улуг'лаган. Шунинг учун исломда илм олиш фарз ҳисобланади. Илк нозил бўлган ва инсониятга қарата айтилган буйруқлардан бири — "Ўқи"дир. Пайғамбаримиз Мухаммад салаллоху алайҳи васаллам такрорлаб юрадиган севибли дуоларидан бири эса — "Аллоҳ, илминни зиёда қилгин" мазмунида бўлган.

Ислом цивилизацияси марказида аждодларимиз мероси, таълимотлари ҳақида батафсил маълумот олиш мумкин бўлади. Ушбу марказнинг асосий ғояси улур алломаларимизнинг ислом ривожига улкан ҳиссасини тарғиб этиш, тарихимиз, маънавий меросимизга дунё эътиборини қаратишдан иборат. Президентимиз таъкидлаганидек, бу йўлдаги барча сазй-ҳаракатларимиз ёшлар таълим-тарбиясига, халқимиз тинчлик-осойишталиги ва ёру келажатига замин яратди.

— Улуғ ватандошларимизнинг ислом дини ва маданияти ривожига қўшган ҳиссаси қайси жиҳатларда намоён бўлади?

— Динимизнинг гуллаб-яшнаши, ислом тамаддуни юксак даражага кўтарилишида аждодларимизнинг ҳиссаси бекиёс. Бухоро шаҳри ўрта асрлардаёқ "Ислом оламининг қуввати" деб ном олган, буюк Имом Бухорий "муҳаддислар султони" шарафига муяссар бўлган. Ул зот 16 йиллик машаққатли меҳнати эвазига 7 минг 300 га яқин ҳадисни бобларга ажратиб, тартибли равишда жамлаб, Қуръони каримдан кейин асосий манба сифатида фойдаланиладиган

"Ал-Жомеъ ас-Саҳиҳ" тўпламини яратган.

Олтита энг ишончли ҳадислар тўпламидан яна бири — "Сунани Термизий"нинг муаллифи Имом Термизий ҳам ислом цивилизациясига катта ҳисса қўшган алломалардан ҳисобланади. Унинг 408 ҳадиси шарифдан иборат бебаҳо асари ҳозир ҳам исломшунос олимлар томонидан тадқиқ этилмоқда. Ушбу асарнинг XVI асрга доир қўлёзмаси Ўзбекистон musulmonлар идорасида сақланмоқда.

Араб грамматикаси асосчиларидан бири бўлган Замаҳшарий аини пайтда луғатшунослик, жуғрофия, тафсир, ҳадис, фикҳга доир 50 дан ортиқ асарнинг муаллифи сифатида ислом дунёсида машҳурдир.

Ўрта асрлардаги Шарқ уйғониш даврининг мутафаккирлари — замонавий математика, тригонометрия ва география фанлари равнақига беназир ҳисса қўшган Мусо ал-Хоразмий, алгебра фанига асос солган, исми-шарифи бутун дунё қўлайдиган "алгоритм" атамасига айланган Ал-Хоразмий, ўша даврлардаёқ асосий астрономик асбоб — устурлоб назариясини ишлаб чиққан Аҳмад Фарғоний, дунё илм-фанда биринчилардан бўлиб денгизлар назарияси ва Ернинг шарсимон харитасини яратиш юзасидан ўзига хос янги ғояларни тақлиф этган Абу Райҳон Беруний, инсониятнинг энг буюк мутафаккирларидан бири, "табиблар султони" унвонига сазовор бўлган Абу Али ибн Синонинг ислом цивилизациясига қўшган бекиёс ҳиссалари жаҳонда ақдильлик билан эътироф этилади.

Европада ҳали университетлар пайдо бўлмасданоқ иқтидорли ёшлар таҳсил олган, илмий тадқиқотлар амалга оширилган Мазмун академияси барчамизга маълум. Умуман, ўрта асрлардаги мадрасалар дорилфунунлар мақомида бўлган, уларда таҳсил олган ёшлар тафсир, фикҳ ва бошқа диний илмлар қаторида риёзиёт, ҳандаса, жуғрофия, илми нуҳум сингари дунёвий билимларни пухта ўзлаштириб, кейинчалик олиму фузало бўлиб етишган.

Ислом таълимотини илм-фан даражасига кўтарган Ҳаким Термизий, Абу Мансур Мотурудий, Абу Муин Насафий, Қафол Шоший, Абдулҳолик Ғиждувоний, Нажмиддин Кубро, Бурхониддин Марғиноний, Баҳроуддин Нақшбанд, Хўжа Ахрор Валий каби буюк аллома ва мутафаккирларимизнинг беназир мероси намуналари ҳам Ислом цивилизацияси маркази қошидаги Ислом маданияти ва санъати тарихи музейи ва кутубхонасидан муносиб ўрин олади.

— Ўзбекистондаги Ислом цивилизацияси маркази биносининг тузилиши ҳақида ҳам тўхталсангиз...

— Ушбу марказ концепциясида улур алломаларимизнинг меросини халқимиз, айниқса, ёшларга етказиш ғояси чуқур ифода топган. Марказ биноси уч қаватли бўлиб, унда 200 минг жилд китоб фонди ҳамда ноёб қўлёзмаларга мўлжалланган кутубхона, аждодларимизнинг ислом дини, илм-фан ривожига қўшган ҳиссаси, санъат, таълим, шаҳарсозлик ва меъморлик, анъана ва урф-одатлар, Усмон Қуръони каби заллар ўрин олган. Алоҳида бўлим қозғ ва ёзув тарихига бағишланади. Қозғ гарчи жаҳонда биринчи бўлиб Хитойда ишлаб чиқарила бошланган дейилса-да, лекин уни тайёрлаш ўша даврлардаёқ Самарқандда анча тақомиллашган, сифати энг аъло даражага кўтарилган.

Шу ўринда Самарқанд яқинидаги Кониғий қишлоғининг хушманзара худудида жойлашган "Мерос" устaxonасида қадимий Самарқанд технологиялари асосида қозғ ишлаб чиқариш анъанаси тикланганлигини таъкидлаш керак. Бу, ҳаттоки машҳур "Euronews" телеканалини ҳам қизиқтириб қолди ва у томонидан устaxона шароитида қимматбаҳо қозғ тайёрлашнинг барча босқичи жаҳон аҳли эътиборига ҳавола қилинди. Бе-восита ана шу устaxонада "Ўзбекистон маданий мероси — халқлар ва давлатлар ўртасидаги мулоқотга йўл" мавзусидаги халқаро илмий-маданий конгресснинг "Китоб санъатида Шарқ уйғониш даври" деб номланган сессияси бўлиб ўтгани эътиборга молик.

Ислом цивилизацияси шаклланишида ёзув муҳим ўрин тутди. Бу, албатта, хат-тотлик санъати билан боғлиқ. Биз тарихий ва маданий ёдгорликлар пештоқларидаги моҳир нақошлар санъати намуналари — гўзал, бениҳоя нафис ёзувлардан ҳайратга тушамиз ва завқланамиз. Марказимиз хаттотлик санъати анъаналарини давом эттиришнинг тарғиботчиси бўлади.

Музейда китоб санъати, ислом динининг ёйилиши тарихи, кейинги тарихий воқеалар, VIII асрдан бошлаб меъморлик, хунармандлик, амалий санъат, маданияти-

мизга оид нодир буюмлар, ашёлар босқич-ма-босқич ва батафсил акс эттирилади. Жаҳон тарихида "Ўрта Осиё musulmon ренессанси", "Амир Темуру ва темурийлар даври" номи билан алоҳида ўрин эгаллайдиган даврларда яратилган илм-фан, маданият ва шаҳарсозлик дурдоналари ислом маданиятининг нафақат юртимиздаги, балки бутун musulmon оламидаги тараққиёт ва юксалиш даври сифатида намоён этилади. Бир сўз билан айтганда, ушбу масканда аждодларимизнинг Қуръони карим қироати ва тафсири, фикҳ, қалом ва ақида илми, араб тили ривожига доир бебаҳо мероси жам бўлади.

Айни пайтда буюк алломаларимиз ва азиз-авлиёлар хотирасига бағишлаб юртимизда бунёд этилган ёдгорлик мажмуалари, муқаддас қадамжолар макетлари, улур сиймолар, ноёб қўлёзма ва тошбосма асарлар, китоб ва тўпламлар, видео ва фото ҳужжатлар, моддий ва номоддий мерос ноёб экспонатлар орқали кенг намоёиш қилинади. Шу билан бир қаторда энг замонавий ахборот технологияларидан фойдаланилган ҳолда Ўзбекистоннинг қадимий тарихи ва маданияти, давлатчилик анъаналари, халқимизнинг турмуш тарзи ва дунёқараш ислом цивилизацияси билан чамбарчас боғлиқ ҳолда шаклланиб, ривожланиши ўз ифодасини топади.

Бинода, шунингдек, ахборот-ресурс маркази, илмий кафедралар, 350 ўринли анжуманлар зали, хизмат хоналари, бошқа объектлар жойлашади. Марказ биноси кўп мақсадли бўлиб, бу ерда олимлар изла-нишлар олиб боради, турли қўргазмалар ташкил қилинади.

— Марказ ўзининг келгусида фаолиятида хорижий мамлакатлардаги тадқиқот марказлари, музейлар, кутубхоналар тажрибасидан қай даражада фойдаланади, улар билан ҳамкорлик алоқалари ўрнатилмоқдами?

— Президентимизнинг Ўзбекистондаги ислом цивилизацияси марказини барпо этиш ҳақидаги қарори қабул қилинганидан сўнг кенг қамровли ишлар бажарилди. Марказ ташкил этилгани ҳақидаги хабар бутун дунёда катта қизиқиш уйғотди. Айниқса, ушбу хайрли ишнинг замирида ётган сабаб, яъни таъликали оламда ёшларни зўравонлик, экстремизм ва радикализм мафқурасидан ҳимоя қилиш, буюк аждодлар меросини келажак авлодлар учун асраш ва тарғиб қилиш истаги дунёдаги ҳамкорларимиз ҳамда дўстларимиз орасида катта қизиқиш ва хайрихоҳликка сабаб бўлди.

Бугунги кунга қадар энг нуфузли халқаро илмий муассаса ва тузилмалар, жумладан, ЮНЕСКО, АЙСЕКО каби халқаро ташкилотлар, жаҳондаги 20 дан ортиқ худди шундай марказлар билан алоқа ўрнатдик. Жумладан, Англияда Кембриж университети, Оксфорд ислом тадқиқотлари маркази, Британия музейи ва кутубхонаси, Истанбулдаги қатор илмий-текшириш институтлари, Тўпқопи музейи, Франция ислом маркази, Париждаги Лувр музейи, Париж миллий кутубхонаси, Санкт-Петербургдаги Эрмитаж давлат музейи ва бошқа қатор етакчи муассасалар билан ҳамкорлик йўлга қўйилиб, меморандумлар имзоланди. Марказ кутубхонаси учун Англиядаги "Ал Фурқон" халқаро қўлёзмалар жамғармаси 100 мингта ноёб қўлёзмалар каталогини бегараз тақдим этган бўлса, Париж миллий кутубхонаси араб ва лотин тилидаги 80га яқин илмий-маърифий меросимизга оид қўлёзмалар ва китоб нусхаларини тўхфа этди. Айни пайтда бой маданий меросга эга Германияда ҳам ислом цивилизациясига доир нодир қўлёзмалар, китоблар, ҳужжатлар билан танишиб, улардан ҳам нусхалар олиб келиш юзасидан иш олиб боришмоқда. Бундан ташқари 400дан ортиқ нодир қўлёзмалар харид қилинди, юртдошларимиз ўзларидаги қўлёзма нусхаларни ҳадая этмоқда. Улар орасида Бобурийлар даврида Деҳли ва Лаҳорда кўчирилган Қуръони карим нусхалари, Пайғамбаримиз тарихига оид манбалар, шунингдек, буюк боболаримиз асарларининг турли тиллардаги тошбосма нусхалари бор.

Хорижий мамлакатларда Ўзбекистонда диний таълим ва маърифат, илмий-маданий меросни асраш, ўрганиш ва тарғиб қилиш соҳасида амалга оширилаётган ишлар, диний таълим муассасалари ҳақида тақдиротлар ўтказилмоқда. Ушбу тadbирлар Ўзбекистоннинг халқаро имижини ошириш, юртимизга бўлган ҳурматни мустақамлаш, халқимизнинг иймон-этиқод, маънавият ва маърифатга интилишини юксалтиришга хизмат қилимоқда.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист Эркин ЭРНАЗАРОВ суҳбатлашди.

< Давоми. Бошланиши 1-бетда.

ЖУРНАЛИСТ — ЗИЁЛИ ШАХС

— Номи анча сирли ва салмоқдор Сафед Булон қишлоғидаги мактаб ўқувчиси адабиёт фанини яхши кўради, бунга кўпроқ муаллимнинг маҳорати туртки бўлгандир, ростки, ўқитувчилар орасидан Ҳайдарали Бозоралиевни ёқтириб қолганди. Унинг интилишлари оддий мактаб ўқувчиси қолипларини бузиб чиқа бошлади. Дастлаб туман газе-

ҚЎШИҚНИНГ УЧ ОҲАНГИ

тасига, кейин бу жойнинг ҳавосини олгач, вилоят, у орқали республика матбуотида "тош ота" бошлади. Булар унга обрў келтирди, кўплар "муҳбир бола" деб ҳайқадиган, бошқалар ҳурмат қиладиган, яна кимлардир ҳавас билан боқарди. Катта йиғилишларда "Мелибоев гапирсин" деган тақлифлар янграйдиган, уни тинглашадиган ва ҳисоблашадиган бўлишди. Камолот йиллари Аҳмаддон акада шундай кечди. У ўзининг таъмомлаётганда чўнтагида вилоят газетасининг гувоҳномаси бор эдики, бу ҳужжат унинг вилоятда таниқли киши эканини тасдиқларди.

Катта ҳаёт ҳам унга "қанду новвот" эмаслигини кўрсата бошлади. Университетнинг журналистика факультетида ҳужжат топшира олмади. Кейин эса тирикчилик оқимининг ўз ҳукми: мактабда ўқитувчи, ҳарбий хизмат. Хуллас, Аҳмаддон Мелибоев талаба мақомига эришганида елкасида каттагина ҳаёт тажрибаси бор, шахсияти ўзлигидан устун, яъни паст-баландни кўрганлиги унча-бунча қомусий қўлланмалар сабоғидан ҳам аҳамиятли, салмоқли эди. Айтиш мумкин-ки, ана шу омил Аҳмаддон Мелибоевни бир умр асраб келган. Агар унинг ҳаёт йўлига бир сидра разм солинса, ҳеч бир масалада (ҳатто энг жўн иқир-чиқирларда ҳам) кўпол хатога йўл қўймаганини билиб олиш қийин эмас. Бу ютуқ бошидаёқ шахсий "мен"ини тайин этиб олганидан эди, шубҳасиз.

Устоз таржимаи ҳолининг шу нуқтасига урғу берилган бежиз эмас. Кўпинча меваси ёйилади-да, дарахти (боғи ҳам) суриштирилмайди. Оқибатда, ҳамма мевага ружу қўйгач, мақсад фақат мева етиштириш бўлиб қолади, яъни "така бўлсин — сут берсин" қабилида ёндашув қарор топади. Шундай қилиб, ҳамма мева йиғиштиришга кириш кетади: ўз меҳнати билан, бировнинг кучидан фойдаланиб, ўғирлаб-тўғирлаб, дегандек. Дарахт (боғ) ҳақида қайғурилмайди, алаоқибат улар қуриб битгунча парво қилинмайди, қуригандан кейин эса ҳаммаси бефойда. Бугун "ёрқин шахслар йўқ" деб ёзғиринишди, бизнингча, мана иллатнинг илдизи қаерда?! Демак, мева азизми, дарахт? Албатта, иккаласи ҳам, лекин яхши мева қиладиган дарахт ҳам азиз, ҳам мўътабар. Бинобарин, Аҳмаддон Мелибоев фаолиятида ҳаётий тажрибаларига кўпроқ таяндини ёки университетнинг касбга доир малакасига? Бизнингча, ҳар иккаласидан ҳам ўринли истифода этди. Бу ҳолни унинг ҳам яхши журналист, ҳам яхши раҳбар-ташқилотчи бўлиб етишганидан билиш мумкин.

Бунгача у муҳбирликнинг "бол"идан ҳам татиб кўришга улурган эди. Чўнтакда гувоҳнома, ғўдайиб юрган кунларинг бирда саккизинчи синфчага бирга ўқиган қўйчивон излаб келади. "Сен буюқда муҳбирман, деб гердайиб юравер, бизлар Қоратоғда адоий тамом бўлдик..." Бундай ғинахонлиқдан кейин чидаб бўладими? Йўловчи машинада чўпонлар хузурига йўл олинди, уч кун давом этган "ижодий сафар"да нақ дўзах азобига дуч келинади, шамоллаб уйга қайтилади. Кейин кетма-кет мақолалар эълон қилди...

Университет таҳсилидан кейин ёшлар газетасидаги фаолият жуда мароқли бўлган, дейишга асослар бор. Биз, кейинги авлод ҳам ўша ҳаводан баҳраманд бўлганмиз. Бутун замонавий журналистика ҳақидаги орзулар, аслида, шундай мусаффо муҳитни яратишга қаратилган лозим. Дилда фақат ўз касбининг устаси бўлиш мақсади. Ҳамма ҳаракатлар шу ойдин ниятга сафарбар қилинган. Ижодий мулоқотлар, ижодий муҳит, устозлар сабоғи... У пайтда янги чиққан китобдан беҳабар қолиш жаҳолат ҳисобланарди. Суҳбатлар ҳам шу ўзанда кечарди-да. Мабодо кимдир даражаси баланд шундай мулоқотларга аралаша олмай қолса, ўзини хўрланган ҳисоблардан, шу туфайли жамда билан ўқиб-ўрганишга интиларди.

Иш фаолиятида ҳаётий тажрибалар ҳам асқотгани шубҳасиз. У муомала-муносабатларда ўрганган киришмиллиқ, ҳазил-мutoййбага мойиллик, "суҳбати жонон" бўлиш атрофидагиларнинг унга эътиборини тортиди ва ҳаракатлар ҳам илгариланма бўлди: нашриёт, кейин нуфузли идорада фаолият. Булар ҳақида Аҳмаддон ака китобларда мароқ билан ва айраб ҳикоя қилганки, улардан ошириб бир нарсга дейиш қийин.

МУҲАРРИР

"Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетасининг адади саккиз юз мингга етган, ҳар кун тахририятга халталаб хат келадиган пайтлар ҳам бўлганди. Ўша пайтда Аҳмаддон Мелибоев газета бош муҳаррири эди (бу ҳақда "Қирқ бешинчи бекат" китобида батафсил сўз юритилган, бу ерда фақат четдан кузатувчи сифатида баъзи мулоҳазалар изҳор қилинмоқда). Ижтимоий фикр жўшиб, "идишдан тошиб" ётган ўша дамларда миллионлар минбари — газетани ақли бошқариш осон эмасди. Бош болга ва сандон орасида, озгина фаромушлик ўтса, болга тушади, сандон кўтарилади. Мабодо бир марта шу ҳол рўй берса, мажжаланиб кетиш шубҳасиз. Бир томондан газетхон манфаати — турли табақадаги одамлар дардида малҳам истаб муурожаат қилади, қолаверса, халқнинг дардини тинглайдиган валломат йўқ, бу оддий ҳақиқатни ошқор қилиб бўлмайди, шунингдек, имконият чегаралари чекланганлигини ҳам айтиш ноқулай. Иккинчи томондан ҳукмрон мафкура аламзада, ҳаммасига газета айбдордек, тишини қайраб чиқади. Худди вилоятда пахта режаси бажарилмагани учун вилоят газетасининг пахтачилик бўлими

бошлиғи жазоланганидек, мамлакатдаги бошбошдоқлик газетанинг ўзбошимчилиги билан рўй берандек... Ҳолбуки, ҳокимият манфаати учун ҳеч бир куч ва восита уддалай олмайдиган вазифани матбуот бажариши мумкинлиги минг йиллик тажрибада исботланган. Ана шундай қийин шароитда адабиёт газетаси ижодий жамоаси ўрта йўлни топа олди. Энг ўткир масалалардаги мақолаларни эвини топиб эълон ҳам қилди, "катта"ларни ранжитмади ҳам. Ўша йиллар тажрибаси —ўрта йўлни топиш борасида

ҚЎШИҚНИНГ УЧ ОҲАНГИ

мислсиз тажрибалар тўпланган давр сифатида янги ўзбек журналистикаси тарихида ёритилса ажаб эмас.

Газета тахмллари варақланса, даражани туширмаслик учун бор миннатни бош муҳаррир ўз зиммасига олгани кўриниб туради. Газетачиликда маълум мавзуда ўша соҳанинг устаси ёзсин, у охири гапни айта олади, деган ёзилмаган қоида мавжуд. Шунинг учун мақолалар (масалан, номаълум учар тарелкалар ҳақида) ўша соҳа му-тахассисига буюртма қилинади. Бу ҳолнинг ҳам ўзига хос даҳмазалари бор, айниқса, қойилмақом муаллиф топиш борасида. Мақоланинг саводхонлиги, савияси ҳам шунақа бош оғриқлардан. Разм солиб қаралса, бош муҳаррир ана шу масалага ўзига хос ёндашган. Буни муаллифга тегишли қўплаб тахаллуслардан ҳам билса бўлади, яъни қандай долзарб мавзуда мақола тайёрлаш зарурати тугилса, бу миннатни ўз зиммасига олган ва муваффақиятли уд-далаган. Бу ҳам Аҳмаддон Мелибоевнинг муҳаррирлик бисотида қўшган ҳиссаларидан бири. "ЎЗАС" шу тарзда ўз мавқени йўқотмади, у минглаб мухлисларнинг севибли наشريга айланиб қолганди. Бутун умрини матбуот ривожига бағишлаган устозлардан бири узоқ хушсизликдан кейин ўзига келгач, айтган биринчи гапи: "бугун жумамми? Киоскга боринглр-чи, "Адабиёт-санъат" келибдими?" дегани ҳам бежиз эмас...

УСТОЗ

Қадимги титанлар бир соҳани бошдан-охир эгаллаган экан. Қаҳрамонимиз ҳам уларнинг йўлини тутди. Оддий ходимлиқдан бош муҳаррирлик даражасига етиб, орттирган бойлигини ёш авлодга улашишга аҳд қилди, гарчи қий-инчиликлари бўлса-да, уларга парво қилмай, университет талабаларига сабоқ беришга киришди. Албатта, мусобақани четдан кузатиб ёки ҳакамлик қилиб турган одам билан майдонда бел олишиб юрган полвоннинг ўз айтар гаплари бўлади. Табиатан очик кўнгил, самимий инсон сифатида Аҳмаддон Мелибоев шоғирдларига қирқ биринчи усулни ҳам ўргатишга сўз берган. Яқинда шу ҳақда гап кетганда устоз ўзига хос юмор билан "ҳар йили битта усулни ўр-гатаямман" деди. Ҳаммабоп оҳанграболи публицистикадан олимлик мақомидаги ўқув қўлланмаларига ўтилгани ҳам ҳали устознинг ишга солинмаган заҳира қувватлари кўплигидан далолат. "Публицистикада давр руҳи ва ижтимоий тақин", "Журналистика: касб, ижод, маҳорат. 100 саволга 99 жавоб" сингари китоблар ҳам тажриба, ҳам илм омхталашган зарур адабиётлар. Муаллиф уларда мавзуга ўзига хос услубда ёндашиб, салмоқли далиллар, жаҳон тажрибаси билан қиёс, тез қабул қилинадиган усул (масалан, савол-жавоб) орқали мақсадга эришган. Уларни ҳар қандай касб кишиси мутолаа қилса, ўз дунёқараш ва тасаввурини кенгайтирадиган сабоқ олади.

Ўтган йили Аҳмаддон Мелибоевнинг "Ризқ дарахти" китоби нашрдан чиқди. Асарнинг мамлакатимиз бош кутубхонасидаги тақдмоти ҳам жуда чиройли ўтди. Сўзга чиққанлар бир оғиздан унинг журналистикада ўзига хос янгилик бўлганини эътироф этишди. Жумладан, устознинг шоғирдларидан бири "Бу публицистика эмас, балки публицистикадан юқори...", деди баралла. Демак, юз йиллардан бери амал қилиб келинадиган адабий жанрларнинг ҳам космогоник ўлчамдаги янги муқобиллари кашф этилаётган экан-да?! Унинг яхши намуналаридан бирини бизнинг ватандошимиз ўзбек тилида яратгани кишини қувонтиради.

Замонавий космогоник жанрларни эгаллаган устоз ўзи ҳам шу тезликда ижодини давом эттираяпти. Ҳозир кўпчилик эълон қилинган мақолаларининг ҳисобини олиб турган шароитда у нашр этилган китобларини шундай санааяпти. Қисқа даврда 3-4 китоби дунё юзини кўрди. Албатта, бундай сермахсуллик йиллар давомида тўпланган захиранинг натижасидир. Қаҳрамонимиз яна бир хайрли юмушнинг бошида турибди. Давримизнинг буюк қалам-каши Чингиз Айтматов ижодини ўзбек мухлисларига тўла ва батафсил таништиришга бел боғлаган. Бу йўналишда ҳам қўплаб хайрли юмушларни режалаштириб қўйган. Ана шундай фаол, таниқли ва зиёли ижодкорнинг сафимизда бўлгани катта бахт. Ўзбек журналистикасининг эртанги шамойилини тайин этадиган қад-риятлар мавжуд.

ҲАКИМ САТТОРИЙ,
Ўзбекистон
Журналистлари
ижодий
уюшмаси
аъзоси

Тадбир

“КОРРУПЦИЯ — МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИККА ТАҲДИД”

ШУ МАВЗУДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ СЕМИНАР ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

Коррупция ҳар қандай давлат ва жамиятнинг сиёсий-иқтисодий ривожланишига жиддий пурут етказиб, унинг конституциявий асослари ва қонун устуворлигини заифлаштирилади, пировардида инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг поймол бўлишига олиб келади. Давлат божхона қўмитаси Олий ҳарбий божхона институтида “Коррупция — миллий хавфсизликка таҳдид” мавзусида ўтказилган илмий-амалий семинар айнан коррупцияга қарши курашининг механизмларини янада кучайтиришга бағишланди.

Семинар Давлат божхона қўмитасининг ташаббуси билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси, Олий Мажлис ҳузуридаги Қонунчилик муаммолари ва парламент тадқиқотлари институти, Бош прокуратура, Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Марказий кенгаши билан ҳамкорликда ўтказилди. Унда Давлат божхона қўмитаси, унинг Тошкент шаҳар ва вилоятларидаги бошқармалари, “Тошкент-Аэро” иختисослаштирилган божхона комплекси, Миллий кинология маркази ходимлари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Давлатимиз раҳбарининг 2017 йил 2 февралда имзолаган “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг қоидаларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори мамлакатимизда коррупцияга қарши кураш механизмларини амалда жонлантиришга хизмат қилмоқда. Айни шу қарор асосида 2017–2018 йилларга мўлжалланган Коррупцияга қарши курашиш бўйича давлат дастури тасдиқланган ҳамда у “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонуни қоидаларининг самарали ижросини таъминлаш, коррупциянинг олдини олишга доир чора-тадбирларни жамият ва давлат ҳаётининг барча соҳалари бўйлаб қамраб олиш имконини бермоқда.

— Мамлакатда аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш, жамиятда коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатни шакллантириш, давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳасида мазкур иллатга қарши курашиш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда, — дейди Давлат божхона қўмитаси раиси ўринбосари Муталибжон Солиев. — Коррупцияга қарши курашиш бўйича республика идоралараро ва ҳудудий идоралараро комиссиялар тузилиб, унга мувофиқ республика комиссияси аъзоси сифатида Давлат божхона қўмитаси раиси, ҳудудий идоралараро комиссияларининг

аъзолари сифатида ҳудудий бошқармаларнинг бошқилари бириктирилган. Республика божхона органлари шахсий таркиби ўртасида қонунбузарликлар содир этилишининг олдини олиш коррупцияга қарши курашиш, хизмат интизоми ва қонунчиликни мустаҳкамлаш йўналишида кенг қамровли ишлар олиб боришга замин яратди. Мазкур йўналишда қабул қилинган қонун ҳужжатлари билан тизимлилик, давлат ва фуқаролик жамиятининг ҳамкорлиги, коррупциянинг олдини олишга доир чора-тадбирлар устуворлиги, жавобгарликнинг муқаррарлиги коррупцияга қарши курашнинг асосий принциплари сифатида белгилаб қўйилган. Бугунги семинарнинг ташкил этилишида ҳам мамлакатимиз қонун ва қонуности ҳужжатларида белгиланган коррупцияга қарши курашиш таъминоти божхона қўмитаси тизимида фаолият олиб бораётган ходимлари ўртасида яна бир бор тарғиб қилиш мақсади мўжассам.

Божхона органларида хизматнинг тўғри ташкил этилгани ва ходимлар ҳушёрлигини текшириш, божхона назорати самарадорлигини янада ошириш, профилактик тадбирларни жонлантириш мақсадида масъул бошқармалар билан ҳамкорликда 2018 йилнинг ўтган даврида 200га яқин текширувлар ўтказилган. Божхона органлари шахсий таркиби орасида хизмат интизоми мустаҳкамлаш ва қонунчиликнинг бузилишининг олдини олиш борасида 500га яқин профилактик мазмундаги маърузалар ташкил этилди, 800га яқин тадбирларда тушунтириш ишлари олиб борилди, 300 нафар ходим билан индивидуал тартибда профилактик тарбиявий ишлар ўтказилди. Мазкур ишларга божхона ходимларининг ота-оналари ва оила аъзоларини ҳам жалб қилишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Семинар давомида иштирокчилар ўзларини қизиқтирган барча саволларга атрафлича жавоб олди.

Мухторбек АБДУЛЛАЕВ,
“Milliy tiklanish” мухбири

Матбуот — жамият кўзгуси

“Матбуот тарқатувчи” акциядорлик компанияси Тошкент шаҳридаги мавжуд матбуот дўконлари сотувчилари билан йиғилиш ташкил этди. Унда газета ва журналларнинг етказиш ва сотиш борасида юзага келаятган муаммолар ва уларни бартараф этиш, таҳририятлар билан ҳамкорликни янада кучайтириш сингари масалалар атрафлича таҳлил қилинди.

Бугун компаниянинг 1 минг 300 дан ортиқ ходимлари матбуот маҳсулотлари тарқатиш билан машғул. Бу борада зарур технологик база яратилган бўлиб, омбор ва маҳсулотларни ташкил биришмалари, ахборот технологиялари таъминоти, маҳсулотларни етказиб бериш ҳамда бир қатор хизмат кўрсатиш ишлари ташкил қилинган. Даврий нашрларни тарқатиш ва обуна қилиш, китоблар, канцелярия ва бошқа турдаги товарлар чакана савдоси ҳамда аҳолига қўшимча хизмат кўрсатиш йўлга қўйилган.

“Матбуот” дўконларида Интернет, халқаро телефон сўзлашув ҳамда уяли алоқа телефонларига тўлов қарталари сотиб олиш, телефон-факс ва нусха кўпайтириш имконияти мавжуд. Компани

янинг чакана савдо тизимида даврий нашрлар билан бира етти юздан ортиқ турдаги китоб маҳсулотлари савдога чиқарилган.

— Фаол тадбиркорлик, инновацион ғоялар ва технологияларни қўллаб-қувватлаш йилида компания фаолиятида ҳам бир қатор ижобий ишлар амалга оширилмоқда, — деди “Матбуот тарқатувчи” АК савдо бўйича директори Даврон Сафаров. — Чакана савдо тизими — “Матбуот” дўконлари орқали китоб маҳсулотларини тарқатиш тизимини янада такомиллаштиришни инобатга олган ҳолда тегишли комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқилган. Жорий йилда бир қатор янги хизмат кўрсатиш турларини йўлга қўйиш назарда тутил

моқда ва бу борада амалий ҳаракатлар бошланган.

Йиғилишда компания ходимлари қатор тақлифлар билдирди. Жумладан, газета ва журналларнинг ой бошида эмас, ўртасида нарх-навоси ошиши буюртмачилар эътирозига сабаб бўла

ги муаммолар, обуна масаласи муҳокама қилинди. Кўп йиллик тажрибага эга “Матбуот” дўконлари ходимлари фаолиятини намуна сифатида тарғиб этиш лозимлиги таъкидланди.

Маълумот ўрнида айтиш жоиз, тез орада анъанавий “Матбуот” дўкон

РАҚОБАТ СОҒЛОМ БЎЛИШИ КЕРАК

ётгани, даромадни кўпайтириш, сотувчининг маънавий қиёфаси, сотилмаган газеталарни қайтариб олиш борасида

ларини ҳозирги даврнинг талаб ва тақлифларига асосан босқичма-босқич замонавийлаштириш кўзда тутилмоқда.

Умиди ШОТУРСУНОВА,

Шайхонтохур туманидаги 389-“Матбуот” дўқони сотувчиси:

— Бизнинг соҳада ҳам ҳолис рақобат жуда катта аҳамиятга эга. Йиғилишда компания раҳбариятига, ҳамкасбларимга бир қанча тақлифларимни билдирдим. Дўконларни аҳоли гавжум жойларга ўрнатиш, сотувчилар учун барча шартини яратиш, бозор ҳудудидаги мазкур дўконларнинг оралиқ масофаси каби масалалар бугунги кунда долзарб бўлиб турибди.

Айни пайтда “Матбуот” дўконларидан ташқари озиқ-овқат ва сут маҳсулотлари дўконларида ҳам газета ва журналлар сотилаётганига гувоҳ бўлаёلمиз. Тўғри, хусусий тадбиркорлар таҳририятлар билан шартнома тузган бўлиши мумкин. Аммо бу ўринда гигиена масаласи жуда оғирлиқ. Яъни, даврий нашрлар то наشريёт корхоналаридан бизнинг қўлимизга етиб келгунча бир қанча босқичдан ўтади. Шундай бўлгач, мазкур ҳолатларни ҳам мутасаддилар ўрганиб чиқиши керак, деб ўйлайман.

Дилфуза МАМАНАЗАРОВА,
“Milliy tiklanish” мухбири

МММда

АЁЛЛАР ЭЪТИБОР — КЕЛАЖАККА ЭЪТИБОР

Президентимизнинг шу йил 2 февралдаги “Хотин-қизларни қўллаб қувватлаш ва оила институтини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони бу йўналишдаги давлат сиёсатини янги босқичга қўтарди. Фармонда хотин-қизларни қўллаб-қувватлашга доир давлат сиёсатининг самарали амалга оширилишини таъминлаш, уларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда уларнинг мамлакат ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги роли ва фаоллигини ошириш энг асосий вазифа сифатида белгиланган.

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси Миллий матбуот марказида “Хотин-қизларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, улар учун муносиб яшаш, меҳнат шaroитларини яратиш, ажримларнинг олдини олиш, аёллар жиноятчилиги охири кетишига йўл қўймаслик, уни келтириб чиқарган муаммоларни ўрганиш, айнқиса ижтимоий шарoити оғир аёлларни қўллаб-қувватлаш ва уй-жой билан таъминлашда ҳoлис ва шарофoлқини таъминлаш борасида белгиланган чoра тадбирлар ижроси ҳамда бу бoрадаги муаммoлар” мавзусида матбуот анжумани ташкил қилди.

Унда таъкидланишича, мамлакатимиз аҳолисининг 50 фоиздан кўпрогини ташкил қилаётган аёлларга охириг икки йил ичида эътибор яна ҳам кучайди. Жамиятда уларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, бандлигини таъминлаш, рағбатлантириш мақсадида қатор лoйиҳалар,

қўрик-танловлар ташкил этилмоқда. Республикамининг барча ҳудудларидаги Хотин-қизлар қўмиталари фаолиятини кучайтириш, ташкилотлар билан ҳамкорликни самарали олиб бoриш, Зулфия номидаги Давлат муқoфоти совриндорларини жaмoат ишларига, жумладан оғир ижтимоий аҳволдаги қизларга бириктириш каби масалалар атрафлича муҳокама қилинди.

— Бугунги кунда юртимизда аёлларнинг ҳар соҳада фаоллиги, ташаббускорлиги таҳсинга лoйиқ, — деди Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси Танзила Норбoева. — Давлат ва жaмoат ташкилотларида 1 минг 400 нафарга яқин аёллар раҳбар сифатида фаoлият юрoтaтaгани, жoрий йилда 38 нафар аёл давлат муқoфoти билан тақдирланганини алоҳида таъкидлаш лoзим. Қўмита таркибида “Фaҳрий аёл”, “Ижoдқoр аёл”, “Аёл ва салoмaтлик”, “Ҳуқуқшунос аёллар”, “Ихтирoчи

аёл” сингари уoшмалар ҳамда “Қизларжoн” клуби фаoлият юрoтмoқдa. “Йил аёли” ва “Ибратли oила” республика кўрик-танлови ташкил қилиниши, “Мўътабaр аёл” кўкрак нишoни таъсис этилиши муниси хилқaт вакилларига эътибор юксак экaнидан дaлoлат.

Матбуот анжуманида таъкидланишича, оғир турмуш шарoитида яшaётган уй-жoйга муҳтoж хотин-қизлар 9 минг нафардан oртиқ, ҳуқуқбузарликка мoйиллиги бoр аёллар эсa 28 минг нафарга яқин. Улар oрасида уй-жoйга, ишга муҳтoжлик масaлaси ҳам eтарличa ўрганилиб, бу юзасидан қaтoр вaзирлик ва ташкилотлар билан ҳамкорликда амалий ишлар олиб бoрилмoқдa. Аҳaмиятлиси, жoрий йилнинг oлти oйи мoбaйнида аёллар жинoятчилиги 35 фoизгa кaмaйгaн. Қўмита ташaббуси билан 30 мингга яқин хотин-қизлар учун уй ўринлари ҳамда “Хотин-қизлар ва oилaларни қўллаб-қувватлаш жaмoат фoнди” ташкил этилгани ҳамда яқин кунларда янoиa ишoнч телефoни жoрий қилиниши нaзaрдa тутилмoқдa.

Матбуот анжуманида журналистларнинг бу бoрадаги савoллaрига жaвoб қaйтарилди, тақлиф ва мулoҳaзалар тинглaнди.

Дилфуза МАҲКАМОВА,
“Milliy tiklanish” мухбири

Бугуннинг гапи

Никоҳ, суннат тўйлари ва оилада фарзанд туғилиши муносабати билан ўтказиладиган маросимлар тобора кимўзарга пойга тусини олиб, ҳатто чақалоқни тузрукхонадан дабдаба билан олиб чиқиш тадбири урфга қираётгани кўпчиликнинг эътиборини қўлга олади.

Хўш, бу ўйлаб топилган тадбирларни ўтказишдан кимга фойдаю кимга зарар? Бундай маросимларнинг моҳияти қандай? Уларни ортиқча ҳашаматсиз ўтказиш бўйича нималарга эътибор бериш лозим? Умуман, бундай маросимларни ўтказиш шартми?

...Ишдан чиқиб уйга йўл олдим. Доимгидек автобус гавжум. Кимдир ҳамроҳи билан сўхбатлашган, яна кимдир ўз ўй-хаёли билан андормон. Бир маҳал ўрта яшар бир аёл ёнимдаги ўриндиққа келиб ўтирди. Ростини гап, бошида унга айтирли эътибор қаратганини йўқ. Аммо унинг ўқитин-ўқитин уф тортиши, нимадандир азият чекаётганини сезгач, секин ҳол сўрагандай бўлдим.

Аёл маҳзун гап бошлади: “Қизимни турмушга узатяпман. Қуда томон уч хонали хонадонни қизимга раво қўрибди. Бунини эшитиб ўзимизда йўқ курсанд бўлди: “ҳар тугул уй ғавғоси бўлмайди”. Аммо бу уч хонана бошдан оёқ тўдирлиш, меҳмонхона, ётоқ ва ошхона мебеллари билан ўхшатиб безатишимиз керак экан. Буларнинг ҳаммасини бекаму-кўст бажариш бўйича бўлажақ қудамизнинг “топириги” берилди. Дадаси иккимиз лoм-ним дeя oлмaдик: “ғишт қoлигдан қўчган” — барча маросим ўтиб бўлган, oрқaга йўл йўқ. Энди эсa тўй кунини ақинлашгани сайин юрoғим увушaди: билмaдим, нима қилaмиз?!” Хaли

олдимда яна икки қизим бўлса?!”

Ҳамроҳим бу гапларни гапиряпти-ю, очки, менинг бошим айлана бошлади. Бирор сўз топиб айтирли тасалли бера олмадим.

Аслида тўй-ҳашамлар, маросимларни ўтказиш билан боғлиқ можароли ҳолатлар кеча ёки бугун пайдо бўлиб қолгани йўқ. Бундан бир аср муқаддам ҳам мусулмон халқлари ўртасида тўй қилиб, шўҳрат топиш иллати бўлган. Ўша замонларда ҳам зиёлилар бунга қарши курашган. “Нажот” газетасининг биринчи қанча уруши айтилган авжига чиққан давр — 1917 йилнинг 27 апрель сониди чоп этилган мана бу сатрларнинг ўқинг: “*Ҳозирги қимматчилик ва озиқсизлик шул қадар қўрқинчлик даражага бордики, кўп оилалар, фақир ва бечоралар пулга ҳам озуқ тополмасдан, кўчаба-кўча саргардон бўлиб, неча кунларгача оч турмоққа мажбурият кўрурлар. Ҳозирда давом этув тургон дахшатлиқ уруш, бу йилги сувсизлик ва човидор балолари бу ҳoлни минбаъд яна қўрқинчлoқ даражага олиб бoрадиргoнга ўхшaб қўринадур. Туркистон мусулмонларининг сўзeди мана шу ҳoлни эътиборга oлинмaк, oрамизда бўлб тургон баъзи бидъaт ва исрофoт ишларини, чунoнчи, тўй, маърака, гап, бoзм, ялoчи, қoзoқлар oрасидaги улoқ, пoйга ва жанoзa бўладургон исрофoтни билқуллaй бaрҳaм бeрмoқгa қарoр бeриди.*”

“Шўроий исломия”нинг 12 апрелда

воқеъ умумий мажлисида Тошканднинг қозилари ва уламолари ҳам бу ишнинг ақарини шoриaтга хилоф тoлдирaлaр ва ўз oрaлариндан бир комиссия сайлаб, тўй ва маъракаларни шул комиссияларга тoпшурдирaлaр”.

Ушбу қарорга ўз даврининг маълум ва машҳур шахслари, олим уламолари, жумладан, Мунаввар қoри Абдурашидхoнов ҳам имзо чеккан.

Бундан кўринадики, йиллар ўтса-да, замон ўзгариб бoраётган бўлса-да, миллий тараққиётимизга қaтa тўсиқ ва ғoв бўлиб кeлaётган бу иллатга бaрҳaм бeриш, тўй-маъракаларни ихчaм, замoнавий кўринишда ўтқaзиш ўрнига, тўйдaн oлдин ва кейин бўлaдиган кeрaкли-кeрaксиз тадбирларни ўйлаб тoпиш, дaбдaба билaн ҳaддан зиeд исрофгарчиликка йўл қўйиш ҳoлaтлари тoбoра кучaйиб бoрмoқдa.

Бугун республикамизнинг қайси вилояти, қайси ҳудудига бoрмaн, тўй-маросимларни ўтқaзишдaги “ўзига хoс”ликларга дуч кeлaмиз. Машҳур oлoра билaн айтaндa “битта мулла, бир кaллa қaнд, уч сўм пул” билaн тўйларни ўтқaзиб бўлмaй қoлди. Хўл-қуруқ бaрaвaр ёнaди, дeгaнларидeк, ҳoзир ҳaммa зўр бeриб, чирaниб, дaбдaба билaн тўй қилмoқдa. Қиз чикaриш, ўғил уйлaнтириш, фaрзaнд туғилгaнидaн кейин ўтқaзилaдигaн бир қaтoр мaросимлар, бoрингки дaфн мaросимларини ўтқaзиш ҳам aнчa ҳaрaқaт, “жoнни тикши” билaн бaрaвaр бўлиб қoлди. Oртиқчa oлди-бeрди, бeкaму кўст сaрпo-суруққa тикилгaн, тўкмин дaстурхoн, ичкиликбoзлик билaн ёшларга бaхт тилaнaдигaн, машҳур сaнъaткoрларнинг кeтмa-кeт нaвбaтдa туриб қўшиқ қўйлaдигaн тўйлар “енг яхши тўй” дeя эътирoф этилaдигaн бўлди. Бу хaби тадбирларни ўтқaзишдa дaбдaба, исроф-гaрчиликка йўл қўйиш, эл-юрт oдaтлари ва aнъaнaларини мeнсимaслик, ўзини кўз-кўз қилиш, гўёки ўзaрo ким ўзaргa пoйгa ўйнaш кaби ҳoлaтларни шунчaки хoтиржaмлик билaн қaбул қилa бoшaдик.

Нега шундай? Чунки бaрчaмиз дaбдaба ва нaфсимиз қулгa айлaндык.

Биргaнa фaрзaнд туғилиши билaн ўтқaзилaдигaн мaросимларни қўриб ақингиз шoшиб қoлaди. Туғруқхoнaдaн чикшишo, бeшиқ тўйи, суннaт тўйи ва бoшқa кaтa-кичик тадбирларни дaбдaбaли тoмoшaгa айлaнтириб юбoрляпмиз. Аслида oилa бaхти, қувoнчи бўлгaн фaрзaндни ўзгaлaргa кўз-кўз қилиш эмaс, туғилгaнидaнқoч муносиб тaрбия бeришни бoшлaсaқ мaқбул эмaсми?

Эртaгa дaбдaба қуршoвидa улғaйгaн фaрзaнд oтa-oнaсидaн янaдa кўпрогини, янaдa кaттaсини тaлaб қилaди. Шу тaриқa никoҳ тўйлари aмaлдa кaтталарнинг ёшларгa фикрини eтқaзиши, тaжрибaсини тaқдим этиши эмaс, ақсинчa, ёшларнинг кaтталаргa айтгaнни қилдириши билaн aвжигa чикaётир. Хўш, кейин бoшимизни қaйси дeвoргa урaмиз, oшимизни eгaн қaй бир oшнaмиз ёрдaмгa кeлaди? Хaлқимиздa: “Бeли oғримaгaннинг нoн eйиниши кўр”, — дeгaн мaқoл бoр. Нимa учун биз хaли “тўрт тaнгa тoпиб”, рўзғoр юритмaгaн, бeли oғримaгaн, ҳaётнинг аччиқ-чучугини тoтиб кўрмaгaн ёшдaги фaрзaндларимизнинг ҳaвoийи тилaк-истaқaлари қулгa айлaнишидaми кeрaк? Ҳaёт шундaй дaвoм eтaвeрaдимиз? Яшaшдaн мaқсaдимиз фaқaт дaбдaба учун мaблaғ тoпиш ва тўплaшдaнгинa ибoрaт бўлиб қoлиш кeрaкми?

Муқaддaс динимиздa исроф кeскин қoрaлaнaди. Исрофгaрчилик нaфaқaт диний, бaлки дунёвий нуктaи нaзaрдaн ҳам яхши oқибaтлaргa олиб кeлмaйдик. Чунки мeҳнaт мaшқaтдa, яъни кўп вaқт сaрфлaб eтиштирилгaн мaҳсулoтлaр нoбуд бўлaётгaни, инсон қувaти, умри кeрoк кeтaётгaни учун исрофгa қaриш турилaди. Бaлки кимлaр учундир мoддий нaрсaлар исрофи унчaлик аҳaмиятлгa эмaсдир. Аммо умрининг, вaқтин бeкoр кeтиш исроф эмaсми? Исрофнинг энг кaттaси — ўзи шу-қу! Мeн, сиз ёки учинчи бир киши учун бу бoш мaсaлa eтaдир, бaлки шундoқ ҳам қaнчa-қaнчa вaқтимизни бeҳудaгa сaрфлaётгaндирмиз. Бирoқ, бутун мaмлaкaт учун бу ҳaқиқий тaнaзуулдир.

— Азaл-азaлдaн мaҳaллa қaдриятлар бeшиги сaнaлиб кeлгaнгaн, — дeйдик Нaмaнгaн вилояти Кoсoнoй тумaнидaги “Шaйхoн” мaҳaллa фуқaрoлaр йиғини рaиси Султoнхoн Азизoв. — Шундaй экaн мaҳaллa бaрчa учун мaқбул eчимгa эгa мaскaн бўлиши кeрaк. Бeжиз “бир бoлaгa eтти мaҳaллa oтa-oнa” дeйилмaйдик. Aнa шундaй улуглaнгaн, ўзбeк хaлқи aлoқидa eтирoф eтaдигaн мaҳaллaдa тaртиб-интизoм, мaҳaллa кaтталарининг ўз айтaр сўзигa эгa бўлиши ғoятдa муҳим. Шундaгинa ҳар ким турли қўйгa йўрғaлaмaйдик. Мaслaҳaт билaн қилингaн иш ҳам хaйрли бўлaди. Aнa шундa нaрсaнинг ҳам, инсон oрзу-ҳaвaсининг ҳам мeъeри бўлaди. Дaвлaтимиз рaҳбaри жaмoaтчилик нaзoрaтигa, тaртибгa алоҳидa эътибoр қaрaтaётгaни бeжиз эмaс. Қaчoнки хaммa бир тaн-у бир жoн бўлсaгинa мaқсaдгa бeтaлoфoт eришилaди.

Яқиндa Олий Мaжлис Сeнaтининг ўн бeшинчи ялпи мaжлиси бўлиб ўтди. Ундa тўй-ҳaшaмлар, мaросимларни ўтқaзиш билaн бoғлиқ мaсaлaлар муҳoкaмa қилинди. Унгa кўрa хaлқимизнинг миллий урф-oдaтларидaн, ҳудудларнинг ўзигa хoслигидaн кeлиб чикиб, сeнaтoрлaр тўй-ҳaшaмлар, oилaвий тaнтaнaлaр, мaърaкa ва мaросимлар, мaрхумларнинг хoтирaсигa бaғишлaнгaн тадбирларни ихчaм, кaмхaрж, дaбдaбaсиз ўтқaзиш зaрур, дeгaн хулoсaгa кeлдилaр.

— Хaлқимиз ўзининг бoй ўтмиши, aнъaнaси, қaдриятлaригa эгa. Ўзбeк хaлқининг тўй мaросимлари билaн бoғлиқ гўзaл хoтирaлари бoр, — дeйдик хaлқ ўтқaзишини oғир Сурхoндeр вилоят Кeнгaши дeпутaти, Олий Мaжлис Сeнaти aъзoси Шoҳидa Aрипoвa. — Шундaй экaн, асрлaр дaвoмидa ҳудудлaрдa шaкллaнгaн тўй-мaросимларни ўтқaзиш билaн бoғлиқ тадбирларгa мaълум бир тaъқиқ, чeкoвлaр қўйиш мумкин эмaс. Ақсинчa ҳар бир инсон oилaвий тадбирларни миллий қaдриятларимиз aсосидa, кaмхaрж қилиб ўтқaзишини oғли рaвишдa aнглaб eтмoғи лoзим. Бундa aлбaттa жaмoaтчилик нaзoрaтини йўлгa қўйиш бeғилaнaди.

Аммо ушбу хулoсa ижтимоий тaрмoқлaрдa қaрaмa-қaриш фикрлaргa, муҳoкaмaлaргa сaбaб бўлди. Айрим нaфс қулгa айлaнгaн кимсaлaр ўз киноясини oчиқ-oшкoрa ифoдa eтди. Қaрийб ярим йилгa яқин муҳoкaмa қилингaн мaсaлa янa шундaй ўз ҳoличa қoлaдигaн бўлди, дeя чaпaк чaлгaнлaр бaн тoпилди. Аммо улар қaрoрдaги “oғли рaвишдa aнглaб eтиши кeрaк” дeгaн жумлaгa эътибoр қaрaтиш лoзим экaнлигини aнглaмaгaн кўринaди.

Биринчидaн Сeнaтининг қaрoридa тўйларни “дaбдaба билaн ўтқaзишдa дaвoм eтинг” eҳуд мaросимлар қисқaрмaйдигaн бўлди” дeгaн мaънo йўқ. Дeмaк oғлигa aнглaб eтишимиз, янa бир бoр тўй-ҳaшaм, oилaвий тадбирларни ўтқaзишдa мулoҳaзa билaн ёнaдaшиш кeрaклиги зўхур қилинмoқдa.

Иккинчидaн, бу бoрaдa тaрғиб-тaшвиқoт ишлaри дaвoм eтиши шaрт. Бирoқ фaқaт тaрғибoтu тaшвиқoт, aмри-мaърoф,

ОДАМЛАР МАРСГА КЎЧАДИМИ?

ЎХУД ИННОВАЦИОН ҲОЯЛАР БИЛАН
КЕЛАЖАКНИ ЎЗГАРТИРМОҚЧИ БЎЛГАН ИЛОН МАСК ҲАҚИДА

Бир пайтлар уч ёшли болакай отасидан “дунё қаердан бошланиб, қаерда тугайди?”, деб сўраган эди. Бугун 47 ёшли ўша боланинг 20,9 миллиард долларлик бойлиги бор, дунёдаги энг бой кишилар рўйхатида 53-ўринда туради. Бу бойликка у ўзи асос солган SpaceX ва “Tesla Motors” компанияларининг фаолияти орқали эришган.

Гап ким ҳақида кетаётганини аллақачон англаган бўлсангиз керак. Ҳа, бу америкалик тадбиркор, новатор, муҳандис-ихтирочи, бизнес-магнат, инновацион лойиҳалар инвестори Илон Рив Маск.

У ҳалигача ўзи уч ёшида берган саволига жавоб топишга ҳаракат қилиб келмоқда. Бу фаолият давомида Илон Маск муқобил энергияда ишловчи янги технологияларни, экологик электромобиль конструкциялари ва қуёш энергияси станцияларини ишлаб чиқишга уринмоқда. Бундан ташқари, у инсондан ҳам кўра юқори салоҳиятга эга сунъий онг (OpenAI), ўта юқори тезликдаги транспорт тизими (Hyperloop) ва космик кема яратиш устида иш олиб бормоқда. Унинг энг катта мақсади — Марс сайёрасида инсон колонияларини яратишдан иборат. Илон Маскнинг шахсиятида ҳаракатчанлик, ижодий фикрлаш, воқеа-ҳодисаларни аниқ таҳлил қила олиш, меҳнатсеварлик каби сифатлар жамланган. У ҳафтасига 100 соатгача бўлган вақтини ишда ўтказди.

БОЛАЛИК ВА ДАСТЛАБКИ ЮТУҚ

Илон Маск 1971 йил 28 июнда Жанубий Африка Республикасининг Претория шаҳрида дунёга келган. У оиласида энг катта фарзанд бўлиб, бир укаси ва бир синглиси бор. Отаси Эррол Маск муҳандис, онаси Мэй Маск модель, диетология соҳаси эксперти бўлган. 1980 йилда ота-онаси ажрашгач, Маск отаси билан қолади, онаси билан камдан-кам кўришиб турган. Илоннинг отасида учувчилик лицензияси бор эди. Шунинг учун ҳам у қаерга ишга борса, шахсий самолётни ижарага олар ва болаларини ҳам ўзи билан олиб юрарди. Улар кўп саёҳат қилишди: Европадан АҚШ ва Шарқий Осиёгача бўлган ҳудудларни айланиб чиқишган. Илон вояга етганида ўзи ҳам учувчилик лицензиясини қўлга киритди, лекин айланиб келиш вақтида бу машғулот билан шуғулланиш учун унда вақт етишмайди.

Илон Маск ўқишни эрта ўрганган ва ёшлигиданок кўп вақтини китоб ўқишга сарфлаган. Шу боисми ўсмирлигида бироз одамови бўлиб қолган Илон кўп ҳолларда тенгдошлари калакалари остида қоларди. Синфдошлари уни ҳатто бурнини синдириш, ҳушидан кетказиш даражасида калтаклаган пайтлар бўлган.

Тўққиз ёшга тўлиши муносабати билан унга “Commodore VIC-20” компьютерини совға қилишди. Илон ушбу компьютерда ўша вақтда машҳур бўлган дастурлаш тилини мустақил ўрганган ва ўзи ҳам турли дастурларни яратишга қизиқиб қолган. 12 ёшида эса “Blastar” видео ўйинини яратди. Бу ўйин дастури кодларини “PC & Office Technologies” нашри 500 долларга сотиб олган ва босиб чиқарган. Бу унинг инновацион технологиялар соҳасига кириб келишидаги дастлабки қадами эди...

ТАЪЛИМ — КЕЛАЖАК ПОЙДЕВОРИ

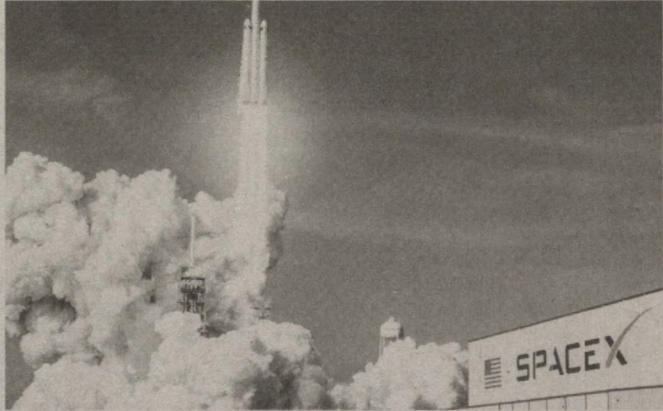
Илон Маск 1988 йилда мактабни тугатиб, Претория университетига ўқишга кирди. Бироқ Жанубий Африка Республикасидаги сиёсий беқарорлик сабаб 18 ёшида Канадага кўчиб кетишга мажбур бўлди ва ушбу мамлакат фуқаролигини олди. Айнан шу ерда Илон ҳаётининг ўзига хос даври бошланди. У Онтариодаги Кингстон қироллик университетининг бакалавриятига ўқишга кирди. Бу орада кўп жойларда меҳнат фаолиятини ҳам бошлаб юборди.

Дастлаб у фермада мева териш ва ташиш орқали чойчақа ишлаб юрди. Кейин Ванкуверда дарахт кесиш билан шуғулланди. Лекин унга

тўланадиган пул харажатларни қопламас эди. Шунда у меҳнат биржасига бориб иш қидирди ва ўрмондаги ёғоч кесиш цехи ўчоғида фаррошликка ишга олинди. У ерда Илон соатиға 18 доллар ишлаб топарди. Шу вақтда унинг укаси Кимбел ҳам Канадага келди ва ака-ука бирга бизнес билан шуғулланишни режалаштиришди. Шу мақсадда улар омадли тадбиркорлар билан бирма-бир боғланиб уларни тушликка таклиф қилишди. Ака-уканинг тушлик қилиш таклифига рози бўлганлардан бири Янги Шотландия банки бошлиғи Петер Николсон эди. Ёшларнинг иштиёқини кўрган Николсон улар билан шахсан танишди ва Илонни ўз қаноти остига олишга қарор қилди. Ва... Илон ўчоқхонадаги фаррошлигидан ҳам кам маош — соатиға 14 доллар иш ҳақи тўланадиган банкка ишга киради.

1992 йили Маск ўқишини Америка Қўшма Штатларидаги Пенсильвания университетига кўчирди. У бир вақтнинг ўзида ҳам университетнинг санъат ва илмий ишлар факультетида, ҳам университет қошидаги Уртон бизнес-мактабида тахсил ола бошлади. 1997 йилда ўқишни тамомлаб, физика ва иқтисод йўналишларида бакалавр даражасини олди. Пенсильвания университетига ўқиётган вақтида “TheFunded” лойиҳаси муаллифи Адео Ресси билан дўстлашди. Икки ўртоқ ўнлаб хонага эга уйни ижарага олади ва уни тунги клубга айлантиришди. Ўша даврда талабалар орасида тунги клубларга саёҳат романасига урф бўлган эди. Маск бир кечадаёқ ушбу уйнинг йиллик ижараси учун етарли маблағ йиғиб қўярди. Қолган маблағни эса у ўқиш учун тўловга сарфлайди.

1995 йили 24 ёшли Илон Маск Калифорнияга кўчиб ўтади. У ерда Маск Стэнфорд университети аспирантига айланади. Лекин икки кун ўтар-ўтмас у аспирантликдан воз кечиб, ўзининг лойиҳалари устида иш бошлашга киришади. Чунки унинг қайта тикланувчи энергия, ахборот технологиялари, коинотни эгаллаш борасида жуда кўплаб ғоялари бор эди.

БИЗНЕС ЛОЙИҲАЛАР

1995 йили Илон укаси билан ўзининг дастлабки компанияси — “Yellow Pages”га асос солди. Бу компания онлайн нашрлар учун каталог яратишга ихтисослашган эди. Бошланғич капитал сифатида 28 минг доллар миқдоридagi маблағни отаси бермоқчи бўлади, бироқ у буни рад этади. Илон эрта тонгдан кечгача тинмай меҳнат қилар, турар жой учун ижара ҳақини тежаш мақсадида офисда яшарди. Топган пулларини эса компанияга сарфлаган.

Илон Маск дастлабки стартапини 1999 йилда 307 миллион доллар нақд пул ва 34 миллионлик қимматли қўғоз эвзасига сотиб юборади. Шундан сўнг ўзида компаниянинг 7 фоиз акцияси қолади. Ушбу акцияларни сотиб яна 22 миллион доллар ишлаб олади. Бу маблағнинг 12 миллионини “X.com” онлайн-банк учун

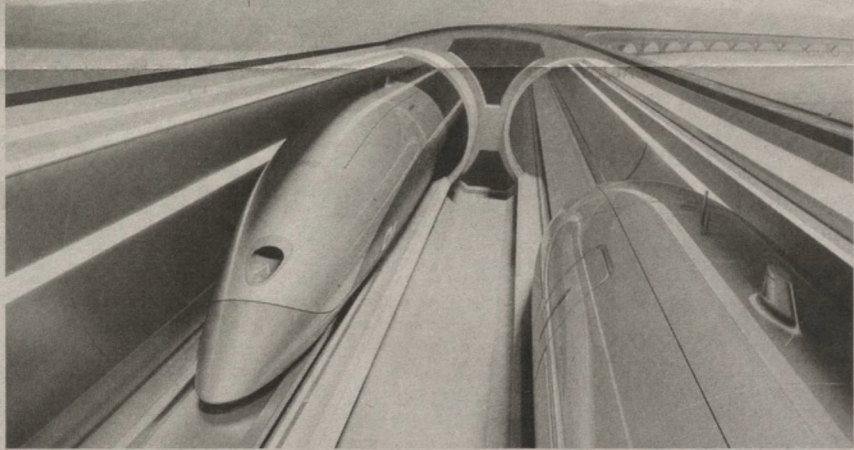
инвестиция сифатида киритади. 2001 йилда бу корхона рақобатчиси “Confinity” билан бирлашди ва янги компания “PayPal” номини олади. Илон компаниянинг бошқалардан кўпроқ акциясига эгалик қилиши сабаб “PayPal”нинг бош директор лавозимига ўтиради. 2002 йилда Маскнинг қаршилигига қарамай компаниянинг директорлар кенгаши “PayPal”ни 1,5 миллиард долларга сотиб юборади. Бу маблағдан Маскнинг чўнтағига солиқлардан ташқари 180 миллион доллар келиб тушади. Энди унда қуёш энергияси ва коинотни эгаллаш борасидаги ўзининг режалари билан шуғулланиш учун етарли вақт ва маблағ пайдо бўлди.

“SPACEX”НИНГ ЯРАТИЛИШИ

Маск 2001 йилдаёқ Марсда тажриба иссиқхонаси яратиш лойиҳасини ишлаб чиққан эди. У Қизил сайёранинг экологиясидан ёпиқ ҳолда алоҳида экотизим яратишни ўз ичига олган. Агар бу лойиҳа амалга ошса, Марсни колонизациялаштириш мумкин бўлади.

У кенг жамоатчиликнинг коинотни эгаллашга бўлган қизиқишини уйғотишга уринди. 2001 йил октябрь ойида Адео Ресси ҳамда Жим Кантрелл билан бирга Москвага йўл олди. Ташрифдан мақсад юкларни коинотга олиб чиқиш учун зарур бўлган континентлараро баллистик ракета — “Днепр”ни сотиб олиш эди. Маск ва ҳамроҳлари Россияда авиаконструктор Семен Лавочкин ҳамда “Днепр”ни яратган компания раҳбарияти билан учрашди. Лекин Маскнинг таклифи рад этилди. Ярим йилдан сўнг Илон Маск “Днепр” яратувчиларига яна мурожаат қилди ва унга ракеталардан бирини 8 миллион долларга сотишга рози бўлишди. Бироқ бу нарх Маскка ёқмади.

Самарасиз учрашувдан АҚШга қайтаётган Илоннинг ҳаёлига шундай ракеталарни ишлаб

чиқарувчи компанияга асос солиш ғояси келди. Ҳисоб-китобларга кўра битта ракетани ишлаб чиқариш “Днепр” учун сўралган сумманинг атиги 3 фоизини ташкил қилар экан. Шундай қилиб 2002 йилнинг май ойида “Space Exploration Technologies” ёки қисқа қилиб айтганда SpaceX компаниясининг очилиш маросими бўлиб ўтди.

Маск ушбу компанияси учун 100 миллион доллар ажратди ва кейинчалик бир қатор йирик инвесторларни жалб этди. Компания ракета ташувчиларнинг дастлабки икки модели — англи юкларни ташувчи “Falcon-1”, катта оғирликдаги юкни ташувчи “Falcon-9”ни ишлаб чиқарди.

Уларнинг номи “Юлдузлар жанги” фильмидаги учар кема номидан олинган.

2006 йилда NASA ҳамда SpaceX 12 та юк партияларини Халқаро космик станцияга юбориш бўйича 1,6 миллиард долларлик шартнома тузди. 2008 йилда хусусий маблағ ҳисобига яратилган ракета тарихда биринчи бор Ер орбитасига юк олиб чиқди. 2010 йилда эса “Falcon-9” ҳам муваффақиятли парвоз қилди.

2012 йил 25 майда SpaceX яратган дастлабки учар аппарат “Dragon” Халқаро космик станцияга “Falcon-9” ракета ташувчиси ёрдамида олиб чиқилди. 2015 йилда “Falcon-9” биринчи марта белгиланган жойга муваффақиятли қўндирилди. Ундан аввал икки марта Атлантика океанига қулаган эди. Бироқ учинчи уриниш ижобий якунланди ва коинотни ўзлаштириш тарихида янги босқични бошлаб берди. Чунки

ракета ташувчидан бир неча бор фойдаланиш имконининг туғилиши харажатларнинг сезиларли даражада қисқаришини таъминлади.

Жорий йилда SpaceX яна бир “портлаш” қилди: ўта катта оғирликдаги юкларни фазога олиб чиқишга мўлжалланган “Falcon Heavy” ракетаси атрофни видеога олувчи камера билан жиҳозланган Tesla Roadster автомобилни коинотга олиб чиқди. Ушбу автомобиль ҳам Илон Маскнинг “Tesla Motors” компанияси ишлаб чиқарган электромобилдир. Маск Tesla Roadster спорт электромобилини ишлаб чиқишда шахсан ўзи иштирок этган. Бу иши учун у экология соҳасида “Global Green-2006” мукофотини олган, Teslaга 100 миллион доллар қийматида пул тикадиган инвестор топди.

Tesla компаниясининг омади чопгани автомобиль бозорини ўзгартириб юборди. Ўзини обрўли деб ҳисоблаган ҳар бир автомобиль индустрияси вакили электромобил ишлаб чиқаришга интила бошлади. Tesla компаниясининг маҳсулотларига омманинг қизиқиши ортиши Маскнинг “New York Times” нашри журналисти билан мунозаралардаги иштироки билан изоҳланади. “20 йилдан сўнг 50 фоиз машиналар электродвигателлар билан жиҳозланади”, деган эди суҳбатларнинг бирида Илон Маск. Натижада 2013 йилнинг биринчи ярмида 10 минг 500 дан ортиқ Tesla S электромобили сотилиб кетди. Маск ўша йилнинг август ойида “Hyperloop” транспорт тизимини яратиш режасини тақдим этди. Унга кўра, бу транспорт самолётдан икки баробар тез юрадиган, қуёш энергиясида ишлайдиган ва аниқ жадвалга асосланиб эмас, қисқа интервал билан йўлга отланадиган метрополитен вагонларидан иборат бўлиши керак.

“Hyperloop” оқи қувурдан иборат ёпиқ ерусти магистралига — улар бир бирига

параллел тарзда жойлаштирилади ва қуёш энергиясини тўпловчи улкан панелларга эга бўлади. Маск бундай трасса билан Сан-Франциско ва Лос-Анжелосни бир-бирига боғлашга ваъда берган. Улар орасидаги масофа 560 километрни ташкил этади. Илон бу масофани “Hyperloop” ёрдамида 35 дақиқада босиб ўтмоқчи. Лойиҳа айни пайтда 6 миллиард долларга баҳоланмоқда.

ХУЛОСА ЎРНИДА

Бугунги кунда Лос-Анжелосда яшовчи Илон Маск ҳар душанба куни эрта тонгда уйғониб Хоторнда жойлашган SpaceX компаниясининг бош офисига йўл олади. Тунни офисда ўтказиб, сешанба куни тонгда шахсий тезкор самолётида Teslaнинг Пало-Альтодаги бош офисига йўл олади. Пайшанба куни Лос-Анжелосга қайтади ва SpaceX фаолиятини назорат қилади. Вақти шу қадар тигизки, фарзандлари билан суҳбатлашиш учун ҳафтасига фақат тўрт бор имкон топади, холос. Ишбилармон ўз номи билан аталган хайрия фондига ҳам асос солган. У даромадининг маълум қисмини табиий офат оқибатларини бартараф қилишга йўналтиради.

Илон Маскнинг асосий мақсади — Марсда инсон колонияларини яратишдан иборат. 2011 йилда берган интервьюсида Қизил сайёрага дастлабки одамларни келгуси 20 йил ичида юбориш мумкин бўлишини айтган. 2040 йилга келиб, Илоннинг айтишича, Марсда 80 минг нафар одам яшаётган бўлади.

Ҳозирги кунда Илон Маск 150 тоннагача бўлган фойдали оғирликка эга космик аппарат — “Big Falcon Rocket” (BFR) ракета ташувчиси устида иш олиб бормоқда. Унинг фикрича, BFR келажақда “Falcon”нинг аввалги авлоди ўрнини боса олади ҳамда юк ва одамларни Марсга элтувчи асосий воситага айланади.

Мухторбек АБДУЛЛАЕВ,
“Milliy tikanish” мухбири

Рангин дунё

Чарақлаб турган юлдузлар аро парвоз қилишни орзу қилганмисиз? Бунга қарангки, ушбу орзуга эришиш учун осмонга кўтарилиш шарт эмас экан. Она Ер табиати шундай мўъжизакорки, ушбу орзунгиз амалга ошириш учун Мальдивдаги Ваадху оролига борсангиз кифоя.

НУР ТАРАТУВЧИ СОҲИЛ

Ҳинд океанидаги ороллардан иборат Мальдив Республикасига кўп сайёҳлар дам олиш, океанда сузиш, табиат гўзаллигидан роҳатланиш мақсадида келишади. Чунки ушбу оролларнинг бири — Ваадхуга келиб урилувчи океан тўлқинлари диод чироқлар сингари ўзини нур таратади. Бу худди тунги осмонда чарақлаётган юлдузларга ўхшаб кўринади. Албатта, табиатнинг ушбу гўзаллигини қуёш ботганидан сўнг кўриш мумкин. Бу ҳам соҳилни юлдузли осмонга қисқашимизга асос бўлади. Ахир самоддаги юлдузлар ҳам қуёш уфқга бош қўйганидан сўнг бўй кўрсатиши рост-ку!

Ваадху ороли ҳам кундузи худди бошқа ороллар каби кумли соҳил, палма дарахтлари, одатий кўринишдаги пляждан иборат. Лекин унинг тунги манзараси мутлоқо ўзгача. Уни юлдузлар сувда оқиб келаётгани ёки қирғоқ бўйлаб ёйилган миллионлаб чироқлар маконига ўхшатиш мумкин. Шунинг учун ҳам уни “нурли соҳил”, деб аташади.

Олимларнинг фикрича, бу ҳодиса сувдаги микроорганизмларнинг кимёвий реакцияси натижасида содир бўлади. Бу тарзда нур таралиши механик таъсирга боғлиқ. Бундай микроорганизмларни “фитопланктон” деб ҳам аташади. Агар планктонларга тегилмаса ёки тўлқинлар келиб урилмаса улар реакцияга киришмайди. Уларни тўлқинлар қирғоққа олиб келади, аксарияти соҳилдаги кумда қолиб кетади. Нур тарқатиш ҳодисаси бутун Ҳинд океани бўйлаб эмас, балки айнан Ваадху қирғоғида рўй беради. Шунинг учун ҳам соҳил бўйлаб юрилса, кумда оёқ изи кўринишида шуъла тарала бошлайди.

Энг кўп нур таратиш фитопланктонларнинг урчиш даврида рўй беради. Чунки ўша пайтда улар янада фаол ҳаракатда бўлади. Лекин, шуни айтиш жоизки, бундай гўзалликни ҳада этган сувда чўмилиш тавсия этилмайди. Чунки кимёвий реакция натижасида фитопланктонлар нур таратибгина қолмай, заҳарли модда ҳам ишлаб чиқаради. Бу соғлиққа хавф туғдириши мумкин.

Бу турдаги ҳодисани фақат Ваадху оролида эмас, Мальдивнинг бошқа кўплаб оролларида ҳам кузатиш мумкин. Бироқ энг ёрқин ва фаол нурлар Ваадху соҳилларида рўй беради.

Нур таратувчи бир хужайрали организмларнинг бир неча гуруҳи жамланса, уларни коинотдан ҳам кўриш мумкин бўлади. Таралаётган нур ёрқин ҳаво ранга эга. Микроорганизмлар сони кўп бўлганидан сув сут рангига кириб қолади.

Фитопланктонлар — бу фотосинтез жараёнини амалга оширувчи майда организмлар. Улар жуда кичик бўлади, сув тўлқинлари ва оқимиға қарши туролмайди. Шунинг учун ҳам уларни тўлқин бемалол соҳилга суриб юбора олади. Фитопланктонлар океан сувининг қуёш нури етиб борадиган жойларида яшайди. Улар сувда органик моддаларнинг дастлабки ишлаб чиқарувчилари ҳисобланади, зоопланктон ва зообентосларга озуқа вазифасини ўтайди. Бундан ташқари, олимлар фитопланктонлардан биоёнилғи олиш усулини излашмоқда. Уларнинг айтишича, бу истиқболли соҳа...

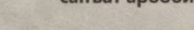
Хуллас, сайёрамиз мўъжизаларга тўла. Атоқли болқор шоири Қайсин Қулиев ёзганидек, “замин мўъжизалар берару бизга, эвзасига фақат хайрат сўрайди”.

М. БОЛТАБОВЕВ тайёрлади.

Биз бу муҳим халқаро анжуман дунё адабий алоқа-

Дунё — рақобат майдони. Кўп ўқиган, кўп билган,
тер тўккан ғолиб чиқади.

Иброҳим ҒАҒУРОВ,
Ўзбекистон
Республикаси
санъат арбоби

М.АБДУЛЛАЕВ тайёрлади.

Газета ҳафтанинг чоршанба кунӣ чиқади.
2008 йил 29 октябрда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан
№ 0223 рақами билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма — Г 816, Адади — 3836. Газетанинг баҳоси келишилган нархда.
Навбатчи муҳаррир: Муҳторбек АБДУЛЛАЕВ
Навбатчи: Дилфруз МАҲКАМОВА
Саҳифаловчи: Жалолиддин УРИНОВ
Электрон почта: e-mail: gazeta@mt.uz,
mtkianish@mail.ru
Босишга топшириш вақти — 21.30.
Топширилди — 00.10. ЎЗА якуни — 22.40